

Tuomas Karisto

Pää kaupungissa

Taidetoiminta vuoropuhelun mahdollistajana

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Teatteri-ilmaisun ohjaaja

Esittävä taide

Opinnäytetyö

26.9.2014

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Tuomas Karisto Pää kaupungissa – taidetoiminta vuoropuhelun mahdollistajana 48 sivua + 2 liitettä 26.9.2014
Tutkinto	Teatteri-ilmaisun ohjaaja (AMK)
Koulutusohjelma	Kulttuuriala
Suuntautumisvaihtoehto	Esittävä taide
Ohjaaja	Ursula Hallas
<p>Tässä opinnäytetyössä kuvataan tekijän toteuttamia yhteisöllisiä taideprosesseja Pikku Huopalahdessa, Pasilassa ja Pihlajamäessä. Tutkielmassa tarkastellaan taidetoimijan näkökulmasta sitä, minkälaisia mahdollisuuksia ja haasteita yhteisöllisellä taidetoiminnalla voi olla. Tutkielma pohjautuu tekijän oman toiminnan reflektointiin. Työssä pohditaan myös taidetoimijan omien motiivien ja maailmankuvan heijastumista työhön.</p> <p>Arjesta esiin nousevat merkitykset ovat tutkielman ja sen taustalla olevan taidetoiminnan keskiössä. Urbaaneja yhteisöjä tarkastellaan ihmisten välisen vuorovaikutuksen näyttämöinä.</p> <p>Sosiaalinen konstruktionismi on tutkielmassa omaksuttu näkökulma, jonka mukaan todellisuus rakentuu jatkuvan kielellisen ja sosiaalisen kanssakäymisen kautta. Kun maailmaa tarkastellaan "taiteellisen filtterin" lävitse, on mahdollista, että todellisuus näyttäytyy samaan aikaan niihin omakohtaisena, jaettuna kuin moniäänisenäkin. Työssä pyritään paikantamaan yhtymäkohtia yhteisöllisen taidetoiminnan ja sosiaalisen konstruktionismin välille.</p> <p>Yhteisölliseen teatteri- ja taidetoimintaan liitetään usein taidetoiminnan ohessa sosiaalisia tavoitteita. Tutkielmassa tarkastellaan yhteisötaidetta ja -teatteria sosiokulttuurisen innostamisen menetelmänä, jossa taidetoiminnalla pyritään vaikuttamaan ihmisten lähiympäristöön avaamalla uusia näköaloja.</p>	
Avainsanat	yhteisötaide, sosiaalinen konstruktionismi, osallistava teatteri, kaupunkitaide, sosiokulttuurinen innostaminen

Author(s) Title	Tuomas Karisto Urban Voices – Community Art Enabling Interaction
Number of Pages Date	48 pages + 2 appendices 26 Sep 2014
Degree	Bachelor of Arts
Degree Programme	Performing Arts
Specialisation option	Drama Instructor
Instructor(s)	Ursula Hallas
<p>This Bachelor thesis explores community art processes in the suburbs of Pikku Huopalahti, Pasila and Pihlajamäki, Helsinki. The thesis opens up the concepts of urban art, sociocultural animation and participatory theatre. The thesis focuses on the reflection of my own artistic projects.</p> <p>The study deals with different meanings, interaction and influences triggered by art. I write about the conversational side of art and also about the traps where community artist might fall in.</p> <p>Social constructionism is a perspective adapted in this theses. For me, both individual meaning making and social interaction are foundations for artistic processes. In an urban society, there is social demand creating meeting places where people can communicate with each other. For participants multiple kind of roles and opportunities are possible in the context of community art processes.</p>	
Keywords	community art, participatory theatre, social constructionism, urban art, sociocultural animation

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Pää kaupungissa – tutkivaa taiteilijuutta	3
2.1	Kaupunkitilan kokeminen taiteen kautta	3
2.2	Jalkautuminen helsinkiläisille asuinalueille	9
3	Yhteisö ja yhteisöllisyys	11
3.1	Teatterin yhteisölliset- ja osallistavat työtavat	13
3.2	Ohjaajana yhteisöprosesseissa	16
4	Taidetoiminnan merkityksiä ja mahdollisuuksia	18
4.1	Sosiaalinen konstruktionismi ja maailmankuva	19
4.2	Taiteen mahdollisuusluonne	22
5	Sattumuksia p-kirjaimella alkavissa kaupunginosissa	26
5.1	Pikku Huopalahti – linkitys ikäpolvien väliseen kohtaamiseen	27
5.1.1	Eletyn elämän kehystäminen senioreiden kanssa	32
5.1.2	Kaipuu kontaktiin, kertomus eräästä työpajasta.	34
5.2	Pasila – taiteen muutosvoimaa ja toiminnan merkityksellisyyttä	36
5.3	Pihlajamäen Lähiöasema – yhteisöllinen olohuone	39
5.4	Merkitysten näkyväksi tekemistä toiminnan kautta	42
6	Yhteenveto yhteisöllisestä taidetoiminnasta ja sen mahdollisuuksista	45
	Lähteet	48
	Liitteet	
	Liite 1. Ote projektisuunnitelmasta (v.2011)	
	Liite 2. Ote aloitteesta Pasila-seuralla (v.2012)	

1 Johdanto

Opiskeluajakseni on kuulunut monta merkityksellistä vaihetta joista tärkeimmäksi on muodostunut tutustuminen yhteisötaiteeseen sekä törmäminen kaupunkitaiteeseen ja paikkasidonnaiseen ajatteluun taiteen tekemisessä.

Opinnäytetyössäni tutkin sosiokulttuurisen innostamisen ja sosiaalisen konstruktioismin käsitteitä käyttöteorioina teatterin yhteisöllisiin ja osallistaviin työtapoihin, joissa kohteena on ihmisten arkitodellisuus. Yhteisötaiteen ominaispiirteenä näen ihmisten välisen kommunikaation ja moninäkökulmaisen merkityksenantoprosessin mahdollistumisen. Opinnäytetyössäni pyrin avaamaan taiteen mahdollisuuksia sosiaalisessa kanssakäymisessä. Tutkimuskysymykseni on: *Millaisia mahdollisuuksia ja haasteita yhteisöllisellä taidetoiminnalla voi kaupunkiyhteiskunnassa olla?*

Vuonna 2011 valitsin sattumanvaraisesti p-kirjaimella alkavia kaupunginosia Helsingistä. Lähestyin asukas-yhteisöjä kartoittaen heidän tarpeitaan ryhmämuotoiselle taidetoiminnalle. Tässä tutkielmassa kuvaan omia kokemuksiani yhteisöllisestä taidetoiminnasta Pikku Huopalahdessa, Pasilassa ja Pihlajamäessä. Jalkautuminen on vahvistanut ja muovannut omaa taidekäsitteistäni. Tutkielmassa pohdin omia motiivejani hakeutua taiteen kautta ihmisten arkiympäristöihin.

Opinnäytetyöni toisessa luvussa määrittelen aluksi toimintaympäristöni kaupungin viittaamalla muun muassa kaupunkitutkimukseen. Valaisen myös työtapoja, jotka olen kokenut itse hyödyllisiksi urbaanin arjen ja siellä piilevien ilmiöiden ja merkitysten havainnoimisessa. Lisäksi kerron jalkautumisestani helsinkiläisille asuinalueille, taideohjaajaksi yhteisöjen pariin.

Kolmannessa luvussa avaan yhteisön ja yhteisöllisyyden peruskäsitteistöä. Teen myös lyhyen katsauksen teatterin yhteisöllisiin ja osallistaviin työtapoihin sekä käsittelen yhteisöteatteria sosiokulttuurisen innostamisen työvälineenä. Luvun lopussa avaan ohjauksen ja taustatoimijoiden linkittymistä yhteisöllisiin taideprosesseihin. Tuon esiin haasteita, joihin taiteilija saattaa törmätä toimiessaan yhteisöissä. Käsittelen myös taidetoiminnan kohteen, yhteisön, näkökulmasta sitä minkälaisia vaikuttimia yhteisötaidetoiminnan taustalla saattaa olla.

Neljännessä luvussa käsittelen yhteisöllisen taideprosessin mahdollisuuksia tarkastella todellisuutta. Lähestyn asiaa sosiaalisen konstruktivisuuden, omakohtaisuuden ja omistajuuden näkökulmista.

Viidennessä luvussa kuvaan toimintaani p-kirjaimella alkavissa kaupunginosissa ja sen kautta syntyneitä havaintoja. Käsittelen yhteisöllistä taidetoimintaa Pikku Huopalahdessa, Pasilassa ja Pihlajamäessä. Toiminnan tasolla työskentelyni on liittynyt vahvasti yhteisöjen ääneen, vuoropuheluun yhteisön jäsenien kanssa. Teatterityössä olen soveltanut menetelmiä, jotka ovat arjen ilmiöitä tutkivia. Opinnäytetyön ääni muodostuu omista kokemuksistani, eli tutkimusotteeni on luonteeltaan autoetnografinen.

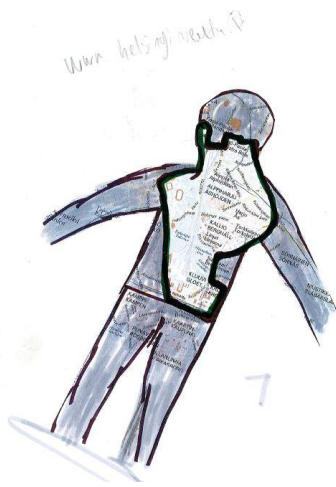
Teatterikorkeakoulun julkaisemassa verkkomateriaalissa, *Minäkö tutkija?* autoetnografista tutkimusotetta kuvataan seuraavasti: tutkija asettuu osaksi tutkimaansa sosiaalista yhteisöä ja luo kertomusta, jossa hänen oma näkökulmansa liittyy toisten yhteisön jäsenten äänten lomaan. Autoetnografisessa tutkimuksessa tutkija kyseenalaistaa oman kokemuksensa ja ajattelunsa rinnakkain toisten kokemusten kanssa. Koska tutkija on kuitenkin näiden rinnastusten luoja ja valintojen tekijä, säilyy kertomuksessa hänen persoonallinen äänensä ja näkemyksensä vahvana. (Anttila, 2010.)

Kenttätutkimukseni on suppeudestaan huolimatta ollut minulle henkilökohtaisesti merkityksellinen prosessi, joka on testannut olettamuksiani ja antanut joitakin vastauksia kysymyksille taiteen mahdollisuuksista. Yksi vahvimista oivalluksistani on ollut omakohtaisen siteen löytyminen taiteen tekijyydelle. Kaipuuni kontaktiin ja kohtaamisiin ihmisten kanssa on ohjannut toimintaani. Olen ajautunut taideohjaajan roolissa osaksi yhteisöjä ja ollut taideohjaajuuden kautta rakentamassa myös siltoja kaupunkilaisten väliseen uudenaikaiseen yhteisöllisyyteen ja osallistumiseen.

Päätän opinnäytetyöni pohtimalla omaa ammatillista kasvuani ja ohjaajuuden rooleja. Toiminnan ja omien kokemuksieni valossa tuon esiin näkemiäni mahdollisuuksia yhteisölliselle taidetoiminnalle, joka liikkuu taiteen rajapinnoilla kohdaten siellä monia haasteita ja mahdollisuuksia.

2 Pää kaupungissa – tutkivaa taiteilijuutta

Tässä luvussa käsittelen kaupunkitilaa taiteellisen materiaalin tarjoajana sekä pohdin yhteisöllisyyden ilmenemismuotoja urbaanissa kaupunkitilassa. Tuon esiin muutamia omakohtaisia esimerkkejä siitä, miten olen ollut kokemassa ja soveltamassa taidetta kaupunkitilan tutkimisen menetelmänä. Pohdin myös kaupungin olemusta peilaten ajatuksiani kaupunkitutkija Taija Rajannin käsitteistöön. Toisessa alaluvussa kuvaan omat lähtökohtani hakeutumiselle helsinkiläisille asuinalueille ja asukasyhteisöihin vuonna 2011.

Kuvio 1. Oma piirros projektisuunnitelmasta, vuodelta 2011

2.1 Kaupunkitilan kokeminen taiteen kautta

Kiinnostukseni kaupunkitilan tutkimiselle sai alkusysäyksen opiskelujeni alkuvaiheessa. Osallistuin keväällä 2010 Teatteri Venuksen MOOOT- kaupunkitaidetyöpajaan¹. Sitten olen ollut mukana monenlaisissa alueellisissa ja yhteisöllisissä taideprojekteissa, joiden keskiössä on ollut ihmisen suhde kaupunkitilaan. Kaupunkitaideprojektit ovat kehittäneet minua arjen havainnoijana, samoin teatterin tekijänä.

MOOOT- kaupunkitaidetyöpajassa tarkkailtiin intensiivisesti kaupunkia kolmen viikon ajan. Havaittuja ilmiöitä, kokemuksia ja kaupunginosien historiaa sanallistettiin

---

¹ MOOOT = Mullakin On Oikeus Olla Täällä [http://www.universum.fi/venus/produktiot/moooot_html]

ryhmässä poikkitaiteellisin työtavoin. Osa taiteellisista teoista oli kokemuksellisia, osa taas kaupunkia ja kaupunkilaisia kohtaan suunnattuja interventioita ja eksperimenttejä.

Kun aloin nähdä kaupunkitilan taiteellisen materiaalin tuottajana, myös käsitykseni esitystilasta ja -tilanteesta laajeni. Vastaan alkoi tulla tiloja ja paikkoja jotka tuntuivat suorastaan kaipailevan taidetta ja taiteellisia tekoja. Erityisesti kiinnostuin ”näkyvästä teatterista” ja taiteen kautta mahdollistuvista kohtaamisista toisten kaupunkilaisten kanssa.

Joskus taiteelliset tekomme herättivät kaupunkilaisissa vastustusta ja provosoitumista. Huomasin, että taide voi myös ärsyttää. Suuri osa teoistamme synnytti kuitenkin kanssaihmisissä iloa ja kiinnostusta. Koin, että taiteen keinoin on mahdollista luoda ja rakentaa kohtaamisia. Opin tutkimaan kaupunkitilassa syntyvää vuorovaikutusta. Kiinnostuin myös syvemmin havaitsemistani ilmiöistä, kuten ihmisten kokemista peloista kaupungissa. Luin aiheesta kirjallisuutta ja toteutin opiskelukaverini kanssa aihealueesta työpajan sosiaalialan opiskelijoille.

MOOOT- kaupunkitaidetyöpajan inspiroimana jatkoin tietoisesti noin vuoden ajan omaehtoista kaupunkitilan jäsentämistä taiteen kautta. Työmetodini oli tutkiva. Omat ilmaisumuotoni olivat kirjoittaminen ja valokuvaaminen. Eläydyin kohtaamiini ihmisiin ja pohdin fiktiivisen vapauden turvin heidän päämääriään, elämänhistoriaansa ja senhetkisiä ajatuksia. Koin tarvetta liittyä ympäröiviin ihmisiin, näihin kulmiin ja tähän kaupunkiin.

Taina Rajanti (1999,17) kuvaa kirjassaan omia kokemuksia kenttätyöstään kaupungissa. Tutkijana hän hyödynsi myös taiteellisia, dokumentaarisia ja narratiivisia työmetodeja. Rajanti kirjoittaa kokemuksistaan seuraavasti:

Ensimmäinen huomio: ajattelen lähteä tarkkailemaan kaupunkia – ja tulen yhtäkkiä korostuneen tietoiseksi itsestäni. Sen sijaan kaupunki tulee vaikeaksi hahmottaa. (Rajanti 1999,17)

Käsitän Rajantin ajatuksen siten, että tietoisuus ympäristöstä on sidoksissa tietoisuuteen itsestä. Kun tarkkailen ympäristöä, tarkkailen samassa itseäni. Kaupungin ääriviivat ja olemus piirtyvät mieleeni sen mukaan, mitä näen ja miten havaitsen. Mitä eroa sitten on kulkemisella ja tietoisella havainnoinnilla ja tarkkailulla? Arkisessa tilanteessa kulkeminen merkitsi minulle sitä, että tiedostin lukevani

kaupungin kuvastoa, tietoinen havainnointi taas johti siihen, että pysähdyin yksityiskohtiin ja havaitsemiini ilmiöihin.

Syksyllä 2011 minulle avautui mahdollisuus olla toteuttamassa koulun puitteissa mielenkiintoista projektia. Pääsin opiskelutoverini kanssa suunnittelemaan sosiaalialan ammattilaisille taiteellisen tutkimusretken Kallion kaupunginosaan. Sosiaalialan osaamiskeskusten 10-vuotisjuhlan yhteydessä toteutettuun tapahtumaan osallistui yli 80 henkilöä.

Aloitin taustatyöstelyni kaksi kuukautta ennen seminaaria. Alkuun vaelsin Kallion katuja, valokuvaten näkemääni. Opiskelutoverin kanssa tutustuimme myös alueen historiaan ja otimme työmenetelmäksi myöhemmässä vaiheessa ihmisten haastattelemisen. Sosiaalialan osaamiskeskusten seminaareissa oli historian saatossa jaettu tutkijoille palkintona, ankka-aiheinen figuuri. Kävimmekin ostamassa oman pehmolelun ja jalkauduimme tämän "tutkija-ankan" kanssa kaduille. Oli ilahduttavaa miten helposti saimme tämän jälkeen kontaktia kalliolaisiin. Ankka vieraili kanssamme leikkipuistoissa, baareissa ja puistojen penkeillä. Kuuntelimme tarinoita ja esitimme kysymyksiä kuten; *Jos Kallio olisi kenkä, minkä numeroinen se olisi?*

Kuvio 2. Tuija Rantakangas kuvittamassa kuulemaansa, Kuva: Tuomas Karisto

Huomasin, että vuorovaikutus ja kontakti kaupunkilaisiin oli laadultaan vaihtelevaa. Ajoittain pyrkimyksiämme ei ymmärretty tai tulimme muista syistä torjutuksi. Toisaalta havaitsin, että monilla kohtaamistamme ihmisistä oli vahva tarve kertoa ajatuksia elämästään. Prosessin aikana työstimme haastatteluaineistoa tarinalliseen ja dramaturgiseen muotoon.

Torkkelinmäki

Olen lojaali. En taistele vastaan kun koira kiskoo taas tuttua reittiä Torkkelinmäelle. Joku väittää, että Kalliossa haisisi kusi. Ei! Se on vain merkattua elämänreiviiriä ja mielikuvaa, jossa mäki tällä ja muualla viettää lopulta alas, koskettaa kenkiin ja kuivuu melankoliaksi. Millainen rotu tai rotsi on, sillä ei pitäisi olla juuri väliä. Kuulun siihen ihmisryhmään, joka ei murahda muualta tulleille. Vanhoilla päivillä ei enää jaksaa. Riittää kun ymmärtää ja yhdistää muutoksen, jossa kivijalkapuoti, josta ennen sai lenkkiä, on nyt tarinoiden alku toisille.
(kohtaamisen pohjalta kirjoittamani fiktiivinen tarina)

Loimme tarinalliselle seikkailulle kaksi aihealuetta: aikakaudet ja arvot. Varsinaisessa kaupunkiseikkailussa, sosiaalialan ammattilaiset liikkuvat Kalliossa yhden iltapäivän. Osallistujille jaettiin raitiovaunussa matkakortti, jossa luki joko *arvo* tai *kausi*. Tämän jälkeen jalkauduimme Karhupuistossa. Osallistujat jaettiin kahteen ryhmään, joista itse johdatin ryhmää joka tutustui Kallioon arvojen kautta.

Kuvio 3. Sosiaali-alan ammattilaiset pohtivat omia elämänarvojaan ”pelaten arvopasianssia”
kuva: Sosiaalialan osamaamiskeskus, Socca

Kaupunkiseikkailussa osa toiminnasta oli esityksellistä ja etukäteen käsikirjoitettua. Sisältöä oli toteuttamassa eri toimintapisteissä lisäksi myös muita taiteilijoita. Toimintapisteiden väliset siirtymät sisälsivät autenttisen kaupunkitilan havainnointia, annettujen tehtävien pohjalta. Seikkailu päättyi tarinankerrontapisteeseen, johon molemmat ryhmät kokoontuivat samanaikaisesti jakamaan kokemuksiaan. Keräämämme palautteen perusteella koin, että taide taipui hyvin todellisuuden tutkimiseen.

- ” Kiitos, mielenkiintoinen reissu. Uusi näkökulma Kallioon”
- ” Kiva päivä, hyvä kun järjestetty luovaa toimintaa jäykillä sossuille”
- ” Kallio-kierros hauska, ryhmät vain vähän liian isot”
- ” Kiitos, hyvä kokemus. Havainnoida, nähdä, kokea olla, prosessoida”
(palautetta osallistujilta)

Ajattelen, että taideprosessi, jossa on läsnä kokemuksellisuus vastaa ihmisten perimmäiseen tarpeeseen ihmetellä maailmaa ja antaa sille merkityksiä. Taide kaupunkitilassa tarjoaa tähän syväluotaavan menetelmän. Se myös haastaa rikkomaan totuttuja ajatusmalleja ja arkisia rutiineja.

Omat kokemukseni maailmasta piirtyvät suurimmaksi osaksi synnyinkaupunkiini Helsinkiin. Kortteleihin ja rakennuksiin, joissa olen asunut, katuihin, joilla olen liikkunut, ja kadunkulmiin, joissa olen törmännyt joskus johonkin kiinnostavaan. Koen, että jotkin näistä merkityksistä ovat kiinteitä, tiettyyn paikkaan sidoksissa olevia. Toisaalta suurin osa on silti tajunnan materiaaliin uppoutuneita havaintoja, joita olen tehnyt ohikulkiessa tai uteliaisuuden ohjaamana. Taide on herkistänyt ainakin omalla kohdallani ajatteluani ja arkeani kokonaisvaltaisesti.

Muut ihmiset, kaupunkilaiset ja kanssakulkijat ovat olennainen osa muodostamaani kuvaa Helsingistä. Silti tunnen vain aniharvan vastaantulijoista. Jokapäiväiset kohtaamiset (ja ohitukset) kaupunkitilassa ovat hienovaraisia. Niiden pohjalta teen oletuksia ja johtopäätelmiä ihmisten välisestä kommunikaatiosta.

Tunnen kuuluvani synnyinkaupunkiin, mutta silti koen joskus irrallisuutta ja ulkopuolisuutta. Kaupunkitutkija Taina Rajanti yrittää määritellä kaupungin olemusta väitöskirjassaan. Rajantin mukaan kaupunki voidaan määritellä monin tavoin, mutta silti tulokseksi jää vain moninaisuus ja moniulotteisuus. Kaupungiksi eivät riitä asfaltoidut kadut tai julkinen liikennelaitos tai viemäröinti tai kirkko tai linna tai markkinat. Ei ole asukkaiden tai rakennusten määrää tai laatua joka tulisi täyttää, jotta voitaisiin puhua kaupungista. (Rajanti 1999, 50.)

Kaupungin olemus heijastaa mielestäni ihmisten yhteenkuuluvuutta ja samaan aikaan kaipuuta siihen. Kaupunkitila kokoaa ihmisiä jaettujen päämäärien ja sattumien varassa jatkuvasti yhteen ja pian taas erottaa ihmiset toisistaan. Ilman sisäsyntyistä kontaktin kaipuuta ihmiset ehkäpä asuisivat etäämmällä toisistaan. Toisaalta jo rappukäytävä voi paljastaa sen, että ihmisillä on myös kaipuu omaan tilaan ja yksityiseen reviiriin. Omassa kotitalossani ei sanota läheskään kaikkien kanssa päivää. Rappukäytävässä tapahtuvat kohtaamiset ihmisten kanssa ovat usein toistuvia, ne kätkevät ja paljastavat samalla jotain.

Ranskalainen kirjailija Georges Perec on kirjassaan *Tiloja / Avaruuksia* kuvannut kaunokirjallisesti paikan ja tilan hahmottumista ja merkitystä. Perecin tarkkanäköiset havainnot arkisista tiloista ovat puhutelleet minua:

Me suojaudumme, linnoitaudumme. Ovet pysäyttävät ja erottavat. Ovi rikkoo tilan, hajoittaa sen, pysäyttää osmoosin ja rohkaisee lokeroitumaan: yhdellä puolella olen minä ja minun asumukseni, yksityinen, kotoinen, toisella puolella ovat muut, maailma, julkisuus, politiikka. (Perec, 2002, 47.)

Perecin (2002, 49, 55) mukaan ihmisten olisi hyvä yrittää kotitalonsa puitteissa kuvitella kollektiivisen elämisen perusteita, vaihtaa joskus näkökulmaa menemällä a-portaan sijaan b-portaaseen, kiivetä viidenteen kerrokseen, silloin kuin itse asuu toisessa, käydä kylässä ja viettää enemmän aikaa portaikoissa.

Rajantin (1999,157) mukaan modernin kokemuksen tila on näyttämöksi muuttunut kaupunki, ”lyhyiden tottumusten” maaperä. Modernin kokemuksen tila ei ole kotiseutu, vaan näyttämö: hauras, läpinäkyvä ja särkyvä kuin lasi, turvaton ja uhattu

Tätä Rajantin ajatusta vasten ajattelen, että taide voi tarjota menetelmän ja tukikohdan aikaan ja paikkaan kiinnittymiselle. Taide voi olla tilapäinen kotipesä. Taiteen kautta voi löytää merkityksiä, jotka vahvistavat ymmärrystä. Tämän pohjalta voi myös lujittaa henkilökohtaista sidettä oman mielen, ruumiin ja maailman välillä.

Mielestäni nykypäivän kaupunkia voi katsoa esityksenä ja nähdä kuin unena; katkonaisena, kaaottisena, epäloogisia ja epätodellisia elementtejä sisältävänä.

Kaupunkitilan kokemisprosessin aikana pyrin pitämään kaikkia aistejani tietoisesti auki. Havaintojen tekeminen tarkoitti usein itseni herättelyä, suojausmekanismien rikkomista sekä liikkeen ja luontaisen rytmin hidastamista. Aina en siihen kuitenkaan kyennyt. Ehkä sisäinen prosessi oli käynnissä silloinkin kuin tohotin, kuljin kiireellä paikasta toiseen.

Tilanteet, joista löysin itselleni jotain oleellista, merkityksellistä, kuumottavaa tai kysymyksiä herättävää hiipuivat näkyvistä usein yhtä nopeasti kuin nousivat pintaan. Läheskään aina en löytänyt havainnoille konkreettista käyttötapaa ainakaan heti. Havainto tai sattumus voi tuoda jonkin uuden kysymyksen tai näkökulman taiteelliseen prosessiin, mutta yhtä hyvin se voi jäädä vain irralliseksi kokemukseksi, josta ei seuraa mitään. Kokemukseksi joka ei saa koskaan ympärilleen esitystä, tekstinpätkää tai

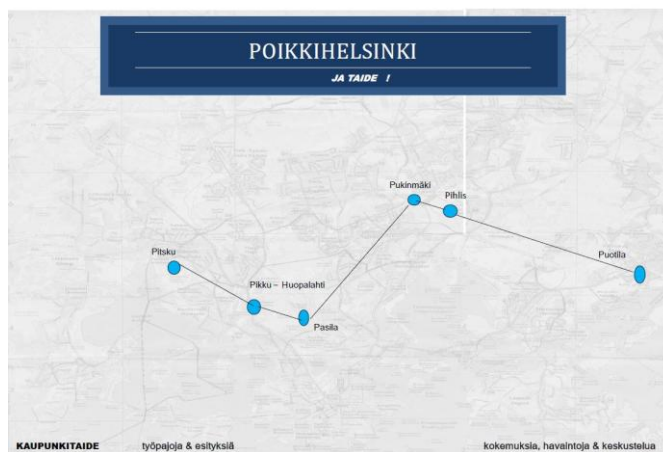
teatteria. Uskon, että mikään havainto ei silti lopulta ole merkityksetön eikä havaitsemisen harjoittelu ole turhaa.

Tiedostava kaupunkitilan haltuunotto ja hahmottaminen oli taiteellisesti tärkeä vaihe. Se ohjasi myös hakeutumaan helsinkiläisille asuinalueille, joita en entuudestaan tuntenut.

2.2 Jalkautuminen helsinkiläisille asuinalueille

Tässä luvussa pohdin henkilökohtaisia motiivejani jalkautumiselle taidetoimijaksi yhteisöjen ja asukasyhteisöjen pariin. Käsittelen tarkemmin kokemuksiani tutkielman viidennessä luvussa.

Syksyllä 2011 kehittelin eräänä iltana projektiaihiota opintoihini. Tutkin Helsingin karttaa ja valitsin sattumanvaraisesti p-kirjaimella alkavia kaupunginosia. Muodostin näistä poikittaisen reitin ja työskentelymaaston, johon jalkautuisin. Nimesin projektin juhlallisesti: Poikki Helsinki ja -taide. Jäsenisin nopeassa tahdissa tavoitteekseni tutkia kaupunginosien historiaa ja tätä hetkeä.

Kuvio 4. Oma hahmotelma projektisuunnitelmasta

Seuraavina viikkoina pohdin miten ajatukseni johtaisivat konkreettiseen taidetoimintaan. Tein lopulta lyhyessä ajassa projektisuunnitelman, jonka mukaisesti tarkoitukseni oli jalkautua kaupunginosaan ja olla toteuttamassa siellä taidetoimintaa jäljellä olevien opintojeni ajan.

Kaupunkitaideprosessi oli laajentanut käsitystäni teatterista muun muassa performanssiin ja muihin esittävän taiteen muotoihin. Ajattelin, että olisi mielenkiintoista työskennellä poikkitaiteellisesti. Teatteripiireistä en ollut löytänyt ryhmää, johon kuuluisin. Tunsin ulkopuolisuutta. Tämä kokemus, oli pikku hiljaa muotoutunut ajatukseksi, ettei teatterin tekeminen lopulta myöskään ole kiinnostavinta pimeässä ja pölyisessä ”blackboxissa”. Koin tarvetta löytää rinnalleni muita toimijoita, teatterin ulkopuolelta.

Omaakohtaiset motiivit täsmentyivät suunnitelmissa kunnianhimoisiin tavoitteisiin. Halusin olla luomassa taiteellista toimintaa, jonka kautta ihmiset voisivat käydä vuoropuhelua toistensa kanssa tärkeäksi kokemistaan aiheista. Visioin, että taidetoiminnalla voitaisiin vastata myös alueellisiin tarpeisiin ja lisätä ihmisten osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta.

Valitsin työmaastokseni kuusi kaupunginosaa: Pitäjämäen, Pasilan, Pikku Huopalahden, Pukinmäen, Pihlajamäen ja Puotilan. Kuvittelin todellakin kerkeäväni kaikkialle, mutta tajusin pian tavoitteen megalomaanisuuden. Ehkäpä minussa asuu sisäsyntyinen malttamattomuus. Sen sijaan, että rajaan ja kohdistan katsettani, haluan katsoa kaikkea. Onko minun tämän vuoksi vaikea kiinnittyä paikkoihin ja myös ryhmiin?

Projektin ensimmäisessä vaiheessa tein taustatyötä huolella. Tutkin internetin kautta eri kaupunginosan historiaa ja tätä päivää. Kartoitin olemassa olevaa avointa taide- ja harrastetoimintaa sekä yhteisöllisiä toimijoita. Projektin suunnitteluvaiheessa tausta-ajatukseni olivat vahvasti yhteisötaiteessa. Näin yhteisötaiteen jälkikäteen ajateltuna, ratkaisuna ja vastauksena lähes kaikkeen. Jos jossain kaupunginosassa koettaisiin irrallisuutta ja ulkopuolisuutta, ajattelin, että minä ja taidetoimintani olisi vastaus juuri siihen.

Lähestyin asukasyhteisöjä pitkällä ja maalailevalla sähköpostilla. Tässä vaiheessa opintoja taide oli liikahduttanut minua niin paljon, että nimeäisin silloisen minäni ”taidehörhöksi”. Huomasin jo yhteydenottovaiheessa, että toimintakenttä tulisi olemaan liian laaja. Tämän pohjalta rajasin projektiani neljään asuinalueeseen., Lähettämiini yhteydenottoihin tuli vastauksia kolmelta eri asuinalueelta. Yhdellä asuinalueella yhteydenottoni eivät johtaneet vastauksiin.

3 Yhteisö ja yhteisöllisyys

Yhteiskuntatieteen tohtori Pekka Kuuselan mukaan sana yhteisö on vakiintunut arkikielen käyttöön viittauksena paikallisuuteen tai vaikkapa harrastusryhmien toimintaan. Kuuselan mukaan tutkijamaailmassa on vakiintunut käsitys, että yhteisöä tutkiessaan tutkija kiinnittää tarkastelunsa johonkin tiettyyn maantieteelliseen paikkaan tai tilaan identifioituviin ihmisiin. Huomio kiinnittyy näiden ihmisten vuorovaikutuksen tapoihin, laatuun ja perustaan, esimerkiksi arvoihin ja normeihin. Yhteisöllisyyden ja identiteetin käsitteet kietoutuvat yhteen. Kuuselan mukaan me määrittelemme itsemme sen kautta mihin yhteisöihin kuulumme ja miten olemme osallisia erilaisiin suhteisiin näissä yhteisöissä”. (Kuusela 2000, 164–166.)

Kotikaupungissa kulkiessani havaitsin, että julkinen, avoin kaupunkitila on vähenemässä, muuttumassa monin paikoin kaupalliseksi. Julkisen kaupunkitilan odotetaan vastaavan kohtaamisten sijaan etupäässä kulutustarpeisiimme. Pohdin, onko kaupungissa enää tarpeeksi tiloja, jotka vastaisivat ihmisten tarpeisiin luoda keskenään jotain pysyvämpää. Luoda siteitä ja rakentaa yhdessä omaehtoista ja yhteisöllistä toimintaa. Myös itselleni oli valjennut, että kaipaen taidetoiminnan toteuttamiselle uudenlaisia kohtaamispaikkoja ihmisten arjesta.

Dramaturgi Juha-Pekka Hotinen on kirjoittanut vuonna 2002 artikkelin yhteisötaiteesta. Olen palannut tekstin äärelle useasti opiskelujen aikana. Hotinen perkaa ennen yhteisötaiteeseen kohdistuvaa kritiikkiä yhteisökäsitettä. Hotisen mukaan yhteisön voi tunnistaa seuraavanlaisista tunnuspiirteistä: samankaltaisista kokemuksista, yhteisistä tavoista, jaetuista rituaaleista ja tapahtumista sekä yhteisestä moraali- ja uskomusjärjestelmästä. Yhteisö voi olla ryhmä, johon yksilö automaattisesti liittyy elämässään, esimerkiksi oma perhe, suku tai entisaikojen kyläyhteisö. Hotinen nimittää yhteisötutkijoihin viitaten tämänkaltaisia yhteisöjä vanhoiksi ja vahvoiksi yhteisöiksi. Ne tuottavat yksilölle turvaa, mutta onnettomissa oloissa elämä tällaisessa yhteisössä voi muodostua helvetilliseksi. (Hotinen 2002, 326.)

Olen kokenut elämässäni tarvetta kuulua yhteisöihin ja kaipuuta yhteisöllisyyteen. Yhteisöllisyys edustaa minulle ihmisten kohtaamista ja tapaa elää. Yhteisöllisyys joka rakentuu vahvan aatteen, yhden totuuden varaan on minullekin luontaantyöntävä. Yhteisöllisyyden kaipuun rinnalla koen itse eläväni jokapäiväisessä elämässä myös vahvasti yksilökeskeisesti. Suuri osa arkisista ajatuksista pyörii useimmiten,

henkilökohtaisten toiveiden ja tarpeiden maastossa. Ajattelen, että tälle ajalle on omaleimaisempaa enemmänkin yksilö-, kuin yhteisökeskeisyys. Toisaalta tuodaan esiin, että yhteisöllisyys ei ole kadonnut, se on vain muuttanut muotoaan. Nykyaikana yhteisöllisyys on eräänlainen muotisana ja yhteisöllisyyden uusia muotoja edustaa muun muassa avoin kansalaisyhteiskunta ja sosiaalinen media.

Tämän päivän yhteisöllisyyttä pohditaan artikkelikokoelma *Yhteisöllisyyden paluun* johdantoluvussa seuraavasti: ”Ihmiset joutuvat tekemään omaa identiteettiään koskevia valintoja. Identiteetti on jatkuvasti haussa, ja tämä ajaa ihmisiä liittymään erilaisiin yhteisöihin. Ihmiset etsivät jatkuvasti eroja ja yhtäläisyyksiä itsensä ja muiden välillä. Ihmisistä tulee nomadeja, vaeltajia, jotka ylittävät rajoja ja hakeutuvat uusiin paikkoihin ja uusiin yhteisöihin. Yhteisölliset sidokset heikkenevät. Niin yksilöt kuin yhteisötkin pohtivat jatkuvasti identiteettiään ja erojaan. Yhteisöt jäävät avoimiksi. Lopullinen yhteisöllisen kotipesä on tavoittamaton.” (Hautamäki, Lehtonen, Sihvola, Tuomi, Vaaranen & Veijola 2005, 9.)

Jukka-Pekka Hotisen mukaan ”uusi” yhteisö ja kevyt yhteisöllisyys rakentuu esimerkiksi harrastusryhmän varaan. Tämänkaltaisesta yhteisöstä on helppo lähteä ja siihen on helppo tulla – toisin kuin vahvasta yhteisöstä. Yhteisöllisyys ei ole siis ole aina muodoltaan kollektiivista kokemusta yhteisistä merkityksistä, vaan yhteisö voi olla myös sellainen jossa yhteisön jäsenet ovat yhtä mieltä lopulta vain siitä, etteivät ole yhtä mieltä oikein mistään. Hotinen itse nimeää artikkelissaan omaksi yhteisöideaalikseen yksilön oikeuden kuulua yhteisöön, mutta tarvittaessa täysin yksin, vailla kommunikoinnin vaadetta toisten kanssa. (Hotinen 2002, 326.)

Ajattelen, että yhteisöllisyyden kaipuu on yleismaailmallinen ja pysyvä tila. Sosiaalinen media ja virtuaaliyhteisöt perustuvat ihmisten kohtaamiseen. Paikkana on tällöin virtuaalimaailma. Uskon, että monilla ihmisillä on tarve kohdata ja jakaa kokemuksiaan tässä ajassa myös kasvotusten. Taidetoiminnalla on mahdollista osaltaan vastata tähän tarpeeseen.

Tutkija Antti Hautamäki kirjoittaa artikkelissaan toiminnallisesta elämästä, uudenlaisen poliittisen toiminnan ja kansalaisyhteiskunnan lähteenä. Hautamäki tuo esiin, että markkinatalous on muuttanut alkuperäistä politiikan luonnetta. Antiikin Kreikassa julkinen tila oli aikoinaan politiikan (samoin kuin teatterin) näyttämönä ja alkulähteenä. Jälkimoderni kansalaisyhteiskunta voi kuitenkin omalla tavallaan vastata aikamme

haasteisiin. Vuorovaikutusta lisäävä ja luottamusta rakentava sosiaalinen pääoma on yksi kansalaisyhteiskunnan tuottama ulottuvuus. Aidolle kansalaisyhteiskunnalle on keskeistä moninaisuus ja aloitteellisuus. (Hautamäki 2005, 33–36.)

Kotikaupungissani Helsingissä ihmiset ovat 2000-luvun puolella aktivoituneet toimimaan näkyvästi ja ottamaan oma-aloitteisesti haltuun julkista kaupunkitilaa toiminnan ja muutoksen foorumiksi. Tästä esimerkkinä ovat siivous- ja ravintolapäivät sekä moninaiset kaupunkikulttuuria elävöittäneet tapahtumat. Yhteisten merkitysten kautta, suuri joukko ihmisiä saattaa mobilisoitua hyvin lyhyessä ajassa toimimaan yhteisen päämäärän eteen ja tekemään seuraavan kerran jotain muuta. Näen tämänkaltaisessa, kaupunkilaisia yhdistävässä toiminnassa, tavoitteena olevan yhteisten merkitysten näkyväksi tekemisen sekä omaan arkeen vaikuttamisen.

3.1 Teatterin yhteisölliset- ja osallistavat työtavat

Tässä luvussa teen lyhyen katsauksen yhteisöteatteritraditioihin ja niiden taustalla oleviin kasvatuksellisiin ja sosiaalipedagogisiin teorioihin. Käsittelen etenkin sosiokulttuurista innostamista, jonka näen olevan hyvin sovellettavissa yhteisölliseen taidetoimintaan, silloin kuin se tähtää muutokseen ja ihmisten aktivoitumiseen.

Alkujaan yhteisötaide on lähtenyt kuvataiteen parista, mutta myös yhteisöteatterilla on pitkät perinteet. Kirjassaan *Osallistava teatteri, devicing – ja muita merkityksiä* Pieta Koskenniemi avaa yhteisöteatterin historiaa ja arvomaailmaa. Yhteisöteatterin lähtökohta on alkujaan ollut sosiaalinen ongelmanratkaisu, jossa draamallinen yhteistoiminta on valittu työskentelyn lähtökohdaksi. Brasilialainen teatterintekijä Augusto Boal loi 1970-luvulla teatterille uusia työtapoja, joilla pyrittiin muun muassa vaikuttamaan lukutaidottomien asemaan sekä olosuhteisiin. Boalin ajatteluun vaikutti Paolo Freiren kasvatustajukset. Freire lähtee näkemyksessään kasvatuksen ja yhteiskunnallisen muutoksen välisestä yhteydestä sekä tiedon ja vallan suhteesta. (Koskenniemi 2007, 32.)

Freireläinen kasvatustapa on ongelmakeskeinen. Sen tavoitteena on muuttaa materiaalista ja sosiaalista maailmaa tiedostamalla omaan olemassaoloon vaikuttavat tekijät ja suhteet yhteiskunnassa. Tietäminen ja tunnistaminen on aina dialoginen prosessi ja ihmiset voivat sen kautta aktivoitua ja vaikuttaa itse omaan elämäänsä.

Yhteisöllinen, osallistava toiminta on keskeistä ja sillä pyritään vaikuttamaan ennen kaikkea omassa lähiympäristöstä käsin. (Kurki 1996, 207–212.)

Ranskasta ja Espanjasta lähtenyt sosiokulttuurisen innostamisen (Animation socioculturell) käsite liittyy läheisesti freireläiseen kasvatustajatteluun ja sosiaalipedagogiikkaan. Käsitteen Suomeen rantautanut Leena Kurki pitää erilaisia ilmaisullisia aktiviteetteja käyttökelpoisina sosiokulttuurisessa innostamisessa. Kurjen mukaan taide eri muodoissaan on innostamisen keskeisimpiä menetelmiä. Innostamisen tehtävänä on luoda mahdollisuuksia siihen, että ihmiset voivat vapaasti ja luovasti ilmaista arvojaan ja ajatuksiaan. Eriyisen vahvoina osallistumisen aktivoijina Kurki pitää teatteria ja kansalaisjournalismia. (Kurki 2000, 138–141.)

Yhteisöteatteria voidaan siis tarkastella sosiokulttuurisen innostamisen työmuotona. Näen sosiokulttuurisen innostamisen päämäärien olevan pitkälti sidoksissa myös siihen mihin haluan uskoa taiteen tekemisen prosessissa. Innostamisessa lähtökohtana on nimittäin ihmisen arki. Yhteisötaiteessa taide viedään sinne missä ihmiset ovat ja elävät, kaduille, toreille ja puistoihin. Toiminnan taustana on ihmisten vapaaehtoisuus ja omakohtainen tarve taidetoiminnalle. Taidetoiminta sijoittuu ihmisten arkiseen todellisuuteen ja luo kuvaa siitä mitä ihmiset kokevat.

Kurjen mukaan sosiokulttuurinen innostaminen yhteisöissä on myös vahvasti toimintatutkimusta. Sekä innostamisessa, että toimintatutkimuksessa sosiaalisten toimijoiden merkitys on keskeinen. Molemmat ovat sosiaalisen toiminnan muotoja, jotka yhdistävät tiedostamisen ja toiminnan. Keskiössä on ryhmän käsitykset todellisuudesta. Toiminnan kautta etsitään erilaisia keinoja arvioida ongelmia ja tuoda niitä näkyväksi, käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi. Prosessin aikana ja sen jälkeen arvioidaan toiminnan vaikuttavuutta. (Kurki 1996, 223–224.)

Teatterin yhteisöllisissä ja osallistavissa työtavoissa ydinajatus on useimmiten se, että teatteri toimii sosiaalisen tiedostamisen työvälineenä ja sen vaikutuksena nähdään muutos ihmisten ajatuksissa ja yhteisöllisessä tai yhteiskunnallisessa toimintakulttuurissa. Yhteisöteatterin tekijänä minäkin haluan uskoa tähän ajatukseen.

Kurjen mukaan innostajalla pitää olla globaaleja visioita, vastuullista, itsekriittistä kykyä, tutkimuksellista ja luovaa henkeä. Innostajan vastuulla on pohjatyön tekeminen, prosessin organisointi, ihmisten kiinnostuksen herättäminen, toiminnan sisässä

tapahtuva herkistäminen ja motivointi. Innostaminen perustuu ihmisten omaan toimintaan, joten vastuu prosessista ei kuulu pelkästään innostajalle. (Kurki 2000, 81–83.)

Yhteisöteatteri on historian valossa ollut vahvasti ongelmanratkaisua. 2000-luvullulle tultaessa Koskenniemen mukaan on teatteritekijöiden kohdalla korostunut kuitenkin myös arvo, joka vastaa tarpeeseen saattaa yksilökeskeisenä aikana ihmisiä yhteen, pysähtymään merkityksellisiksi koettujen asioiden ääreen. Yhteisöteatteri, niin kuin esittävä teatterikin voi juhlistaa elämää, vahvistaa henkisiä elämyksiä ja kokemuksia, tuottaa huvia ja unelmia, täydentää ja kommentoida elämää. (Koskenniemi 2007,30)

Oleellista sosiokulttuurisessa innostamisessa on se, että se tähtää muutokseen. Luo näköaloja ja utopioita huomiseen. Nämä muutostarpeet voivat olla yhteisön sisäisiä tai yleisiä ja yhteiskunnallisia. Taiteen kielellä ne voivat saada muodon joka voi olla ryhmän sisäisesti toteuttama taideteko tai vastaava julkinen ulostulo. Ajattelen, että yhteisöteatterin merkitys ja merkityksellisyys ei tule pelkästään sisällöstä joka asetetaan yleisön eteen tarkasteltavaksi, vaan ennen kaikkea prosessista jolla esitys on syntynyt, sekä tavasta jolla se kohtaa yleisön.

Yhteisöteatterin muotoja on erilaisia. Yhteisenä nimittäjänä voidaan pitää sitä, että pyritään keskustelevia työtapoja hyödyntäen tekemään näkyväksi yhteisön tärkeäksi kokemia teemoja. Keskeisössä on yhteisön toiveet ja tarpeet toiminnalle. Niiden tunnistamisen kautta on mielestäni mahdollista, että taide lisää aidosti ihmisten sosiaalista hyvinvointia, osallisuutta ja kanssakäymistä.

Yhteisötaide ja -teatteri tuodaan esiin hyvinvointia lisäävänä toimintana. Taidetta myös viedään esimerkiksi hoitolaitoksiin. Taideinstituutiot toteuttavat sosiaalialan toimijoiden kanssa yhteisö- ja yleisötyöprosesseja, joissa tuodaan vahvasti esiin se, että taide kuuluu kaikille ja kaikkialle. Näissä yhteyksissä kuulee puhuttavan taiteesta voimavarakeskeisenä ja ihmisen voimautumista edistävänä toimintana.

Taidetoiminta voi mielestäni olla yhteisöllisesti yhtä arvokasta myös silloin, kun se ei tähtää julkiseen esiin tuloon tai ryhmän toimesta ainoaksi tavoitteeksi nimetään vain yhteisen ajan jakaminen. Voi olla, että taiteilijana kohtaan yhteisön, jonka perimmäinen toive taidetoiminnan osalta ei ole käsitellä yhteisön arkea tai tarjota siihen muutoksen välineitä.

3.2 Ohjaajana yhteisöprosesseissa

Seuraavaksi pohdin yhteisöllisen taidetoiminnan prosessiluonnetta. Pohdin myös yhteisön näkökulmasta, minkälaisia vaikuttimia voi taidetoiminnan taustalla olla.

Dialoginen, yhteisöissä tehtävä draama ja teatteri asettaa tekijälleen haasteen. On määriteltävä oma työnkuva ja ennen kaikkea oltava tietoinen sisäisistä vaikuttimistaan ja puntaroitava tekemisensä etiikkaa. Mihin rooliin ohjaaja asettuu kohdatessaan yhteisön taiteellisen työnsä kautta?

Taiteilija toimii alkuvaiheessa tarpeiden ja toiveiden kartoittajana, tilaus toiminnalle lähtee yhteisön jäsenistä. Yhteisön toiveiden luotaaminen on mielestäni mielenkiintoinen vaihe. Siinä on sukeltettava aluksi yhteisön arkeen – havainnoitava, haastateltava ja haastettava. Työtavat ja tavoitteet löytyvät havaintojen ja dialogisuuden perusteella. Voi olla, että työtavat ja tavoitteet eivät ole aina samat kuin ohjaajan omat taiteelliset intentiot ja päämäärät. Taiteilijan on tällöin pohdittava sitä, onko valmis luopumaan omista alkuperäisistä ajatuksistaan ja asettamaan yhteisön toiveet ja tarpeet keskiöön.

Taiteilija voi toiminnallaan olla luomassa uusia yhteisöjä ja uudenlaista yhteisöllisyyttä. Taide voi toimia tietyssä ajassa ja paikassa ihmisten yhteen saattajana. Taidetoimintaa varten luodaan siis uusi ryhmä. Yhteisötaiteilijan voi toisaalta olla vaikea saada kokoon uutta toimivaa ja toimintaan sitoutunutta ryhmää. Kokemukseni mukaan on siksi helpompi lähestyä tahoja joissa on jo olemassa yhteisöjä sekä toimivia ryhmiä. Syy hakeutua toimivien rakenteiden sisään voi yhtäläillä olla se, että tällöin oma työ saa mahdollisesti enemmän arvostusta tai työstään saa vastikkeeksi palkkaa.

Jalkautuminen p-kirjaimilla alkaville kaupunginosille toteutui tilanteessa jossa minulla oli henkilökohtaisena intohimona tehdä taidetta. Minulla ei ollut yhteistyökumppaneiden verkostoa. Alkuvaiheessa toteutin taidetoimintaa palkatta, myöhemmin taidetoiminta tarjosi myös palkkatyötä. Toimintaani alkoivat tällöin väistämättä vaikuttamaan palkan maksajan intressit. Jouduin enemmän perustelemaan taiteellista työtäni ja pohtimaan tavoitteita. Olen ollut käynnistämässä maksutonta taidetoimintaa ja sitten myöhemmin perustelemassa ryhmäläisille sitä miksi toiminta tästä eteenpäin on muuttunut maksulliseksi.

Yhteisöissä toteuttavat taideprosessit ovat usein projekteja, jotka on määritelty tietyn kestoiseksi. Toiminnalle on asetettu etukäteen tilaajatahon kautta aikaraami sekä tavoitteet. Toimintaan on mahdollisesti haettu myös rahoitusta, jolloin taidetoimintaa on jo alusta saakka perusteltu esimerkiksi ihmisten hyvinvointia lisäävänä. Taustalla on voinut olla myös toteuttajatahon toive saada taiteen kautta lisää näkyvyyttä. Yhteisö ei saisi kuitenkaan olla manipuloitava kohde, taiteilijan tai taiteen tilaajan tarpeiden tyydyttäjä.

Yhteisötaiteen tekijällä on omat motiivinsa. minkä takia hän haluaa tehdä taidetta yhteisöjen parissa. Omien motiivien tiedostaminen ja pohtiminen on mielestäni tärkeää. Juha-Pekka Hotinen käsittelee artikkelissaan taiteilijuutta yhteisöissä. Hänen mukaansa taiteilijan mennessä yhteisöön vastaan voi tulla sokeita pisteitä. Hotisen mukaan yhteisötaiteen tekijät eivät useinkaan halua analysoida omia motiivejaan ja verhoutuvat ympäriryöryön sanahelinän taakse puhuessaan siitä, kuinka taide on tuotava lähelle yleisöä ja taiteen on oltava lähellä arkea. Hotinen näkee tämänkaltaisessa retoriikassa epäitsekkyyden valheellista korostamista. Lauseet eivät välttämättä kerro yhteisötaiteen tekijän omista motiiveista mitään. (Hotinen 2002, 323.)

Hotisen mukaan yhteisötaiteelle on olemassa sosiaalinen tilaus, jossa ajatellaan, että ihminen on vieraantunut omasta elämästään ja taiteesta ja tähän tarpeeseen vastaa yhteisötaide. Ihmiset houkutellessaan tekemään teatteria arkielämässään ja arkielämästään. Yhteisötaiteilija sanoo yhteisön tarvitsevan taidetta silloinkin kuin taiteilija tarvitsee itse yhteisöä. Hotisen mukaan yhteisötaiteilija voi käyttää yhteisöä hyväkseen saavuttaakseen tunteen, että hänen omalla työllään on merkitystä. Jaloon asuun puettu yhteisötaide lähtee hänen mukaan usein samoista markkinakapitalismin arvoista kuin esimerkiksi populaaritaide. Luodaan kuva yhteisön tarpeista joihin vastataan. (Hotinen 2002, 324.)

Hotisen kuvaama ansa löytyy mielestäni sanasta *luodaan*. Kuka luo, miten ja millä motiiveilla? Ohjaajan valta ja vastuu on suuri työskenneltäessä prosessikeskeisesti. Kun työskentely on osallistavaa ja prosessimaista, se on mielestäni kollektiivista tasapainoilua kaaoksen keskellä, muutoksen keskellä olemista ja siihen sisältyvien mahdollisuuksien ja haasteiden hyväksymistä. Taiteessa on muutosvoimaa, mutta on tärkeää pohtia, miten se valjastetaan palvelemaan juuri yhteisöä.

Mielestäni yhteisöllistä taidetoimintaa suunniteltaessa ja sitä käynnistettäessä on tärkeää suhteuttaa toiminta arjen kontekstiin eikä vain instituutioiden määrittelemiін tarpeisiin. Jos taidetoiminta nähdään vain tarpeisiin vastaavana menetelmänä, taiteen subjektiivinen kokemus- ja mahdollisuusluonne sivutetaan.

Kun yhteisöllisen taideprosessin aktiivinen vaihe on ohitse ja taiteilija poistuu yhteisöstä, mitä jää jäljelle? Onko taideprosessi tarjonnut yhteisölle jotain joka jää elämään?

Joskus taidetoimintaan osallisten syvimät merkitykset voivat löytyä vasta jälkikäteen. Taide voi jättää konkreettisen tekemisen ohella muistijäljen. Yhteisön jäsenet saattavat sanallistaa toiminnan eri ulottuvuudet vasta myöhemmin. Yhteisön sisässä taideprosessi voi myös olla portti uuteen ajatteluun tai uudenlaiseen itseohjautuvaan toimintaan. Mielestäni yhteisötaiteen tekijän tulee sallia yhteisöllisyyden ja ryhmäkulttuurin muodot silloinkin, kun ne eivät ainakaan välittömästi ohjaa prosessia kohti selkeää muotoa ja taiteellista päämäärää ja visiota.

4 Taidetoiminnan merkityksiä ja mahdollisuuksia

Tässä luvussa käsittelen sosiaalista konstruktionismia yhtenä näkökulmana maailman tarkastelulle ja teatteritoiminnalle. Pohdin myös muun muassa sosiaalisia rooleja ja subjektiviteetin määritelmää. Toisessa alaluvussa käsittelen sitä minkälaisia mahdollisuuksia teatteritoiminnalla on luoda alati muuttuvaan maailman keskelle uutta ja kollektiivista ymmärrystä? Voiko taidetoiminnan kautta nähdä ja tulla nähdyksi uudessa valossa?

Kun teatteritoiminta tähtää todellisuuden tarkasteluun, on mielestäni tärkeää pohtia taidetoimijana myös omaa maailmankuvaa. Ajattelen, että tiedostaen tai tiedostamatta tarjoan oman toimintani sisässä myös omaa käsitystäni maailmasta. Aivan kuten arvot, myös maailmankuva voi elämän aikana muuttua. Taidekäsityksen ja maailmankuvan rinnalla myös ihmiskäsitykseni heijastuu työhöni. Samoin käsitykseni oppimisesta ja oppimisen prosesseista.

4.1 Sosiaalinen konstruktionismi ja maailmankuva

Sosiaalinen konstruktionismi on 1900-luvun loppupuolella syntynyt inhimillisen toiminnan tutkimuksen suuntaus. Siinä kyseenalaistetaan valmiina olevan totuuden ja tiedon rakenteet. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta todellisuus rakentuu sosiaalisen ja kielellisen vuorovaikutuksen kautta. Ei ole olemassa absoluuttisia totuuksia vaan ainoastaan erilaisia, toistensa kanssa kamppailevia selitystapoja ja kertomuksia. Vivien Burr (2003, 2-5) on listannut neljä pääkohtaa, jotka yhdistävät "sosiaalisia konstruktionisteja":

1. kriittisyys itsestänselvyyksiä kohtaan
2. käsitystemme historiallis-kulttuurisuus (relatiivisuus)
3. tiedon syntyminen sosiaalisissa prosesseissa
4. tiedon ja sosiaalisen toiminnan yhteenkuuluminen.

Sosiaalinen konstruktionismi on käsite, joka avautuu minulle suhteessa maailmankuvaani. Näen maailman alati muuttavana ja ihmisen kysymysten asettelijana ja merkitysten paikantajana. Kiellessä on oleellinen merkitys todellisuuden kehystäjänä. Ympäristö ja yhteiskunta on silti täynnä sanattomia sopimuksia joiden varassa ihmiset toimivat. Maailmankuvani mukaan sosiaalinen kanssakäyminen ihmisten välillä luo jatkuvasti myös uutta tietoa, kieltä ja kulttuuria.

Yhteisöllisyyden ja sosiaalisen konstruktionismin välistä sidettä tutkinut Pekka Kuusela tuo artikkelissaan esiin, että käsitteen alle tunnutaan kuitenkin ahdettavan lähes kaikkea tutkimusta, joka koskee kielen ja sosiaalisen todellisuuden rakentumista. Käsitteestä on tullut kameleonttimainen nimilappu. 1980-luvulla sosiaalinen konstruktionismi-käsitteen alle laskettavissa julkaisuissa pyrittiin Kuuselan mukaan paljastamaan sosiokulttuurisia tekijöitä, jotka selittävät tunteiden, persoonallisuuden ja sosiaalisten suhteiden sosiohistoriallisen kontekstin. Uudemmissa julkaisuissa on sen sijaan lähennyttyä sosiaalista konstruktionismia minuuden luonteen havaitsemisessa, toiminnassa, reflektiossa ja muistelussa. Keskeiseksi kysymykseksi on noussut se missä mielessä minä voidaan ymmärtää yhdeksi kokonaisuudeksi ja missä mielessä moninaiseksi ja moniäänisyydeksi. (Kuusela 2000, 15-16, 33-34.)

Ajatus "muuttuvasta minästä" on mielenkiintoinen. Käsitteeni on, että ihmisten toiminta rakentuu aina tilannekohtaisesti. Kysymys "kuka minä olen" heijastuu siihen, miten minä haluan näyttäytyä muille. Tätä voidaan tarkastella esimerkiksi sosiaalisten roolien kautta. Jakob Morenon kehittämässä psykodraamassa sosiaalisen

vuorovaikutuksen tarkastelu viedään äärimmilleen. Tämä tapahtuu terapeutisessa viitekehyksessä, potilas- tai hoitosuhteessa terapeutin toimesta.

Psykodraamassa uskotaan ihmisen kykenevän tulemaan tietoiseksi omista käyttäytymismalleistaan ja -strategioistaan. Terapeutisessa kontekstissa ajatellaan, että roolit ovat seurausta ihmisten aikaisemmista kokemuksista ja sosiaalisista suhteista. Psykodraamassa hyödynnetään teatteritekniikoita ja rooleja tutkittaessa potilaiden ongelmia, ristiriitoja, motiiveja ja fantasioita. (Wilson 2003, 222.)

Kirjassaan *Ajan ja paikan merkitsemät* tutkija Suvi Ronkainen käsittelee subjektia ja subjektiiviteettia. Ronkainen mieltää subjektiiviteetin ”merkityksellistyneenä minänä”. Kiinnitymme ja kiinnymme tiettyihin minää muovaaviin merkityksiin. Merkitykset tuotetaan ja eletään jokapäiväisissä käytännöllisissä ja sosiaalisissa suhteissa. Ne ovat aina tilanteeseen ja paikkaan liittyviä. Ronkainen pohtii kirjassaan subjektiiviteetin käsitteen rinnalla identiteettiä. Kun ihminen pohtii itseä, menneisyyttä ja tulevaisuutta, hän osaa kulttuurin tarjoamin keinoin kertoa itsestään yhtenä ja monena samanaikaisesti. Jotta voisi kuvata minäänsä, on oltava jokin nimike jonka avulla kuvata sitä, mitä haluaisi olla. Ihminen artikuloi yleensä tämän yhteisöllisesti. Tarvitaan muita ihmisiä joihin voi samaistua ja jotka vahvistavat minän olemassaoloa. Subjektiiviteetissa taas on kyse artikuloimattomasta, tiedostamattomasta ja toiminnallisesta minuuden ulottuvuudesta jolla on kyllä historia, mutta joka ei ole tämän historian ehdollistama. (Ronkainen, 1999, 72–74.)

Yhteisöllinen taidetoiminta on käsitykseni mukaan usein hyvin henkilökohtaista. Tarpeet osallistua toimintaan lähtevät omasta itsestä. Yhteisöllinen taideprosessi pohjautuu ihmisten omiin kokemuksiin ja niiden prosessointiin taiteen kautta. Yhteisölliset teatterimenetelmät lähtevät usein ajatuksesta, että ihminen ei näyttäydy vain fiktiivisen roolin kautta, vaan myös omana itsenään.

Teatteri tarjoaa välineen tarkastella inhimillistä toimintaa ja toimijuutta. Astua erilaisiin näkökulmiin ja rooleihin. Tässä merkityksessä teatteri ja näyttelijän työ on tutkivaa ihmisyyttä. Toiset ihmiset ja muiden ihmisten kokemukset ja tarinat muodostavat samaistumisinnan. Arkielämässä inhimillinen toimijuus rakentuu pysyvien, mutta myös alati muuttuvien sosiaalisten tilanteiden kautta. Jokin minun olemuksessa ja tavassa olla on opittua ja pysyvää, toisaalta monissa tilanteissa toimin totustusta poiketen.

Ranskalainen teoreetikko Michael de Certeau on kehittänyt vaihtoehtoista näkökulmaa inhimilliselle toimijuudelle. De Certeau erottaa toisistaan ihmisen toimintaan liittyvät vakiintuneet kehykset ja toimintajärjestelmät sekä taktiikat, käyttäytymisen ilmentymät joita yksilöt improvisoivat etukäteen tuntemattomien tai kyseisenä hetkinä havaittujen vaatimusten mukaan. Hän kuvaa miten jotkut nykyesiintyjät ovat kokeneet taktiikat hyödyllisiksi työkaluiksi. de Certeau mukaan taktiikka soluttaa itsensä toisen ihmisen paikalle fragmentaarisesti, ”ottamatta paikkaa haltuun kokonaisuudessaan.” (Carlson 2004, 70–71.)

Käsitykseni mukaan persoona ja identiteetti rakentuu jatkuvasti kaiken koetun kautta. En usko kohtalonomaisiin kaariin tai siihen, että oma elämähistoriani voisi selittää täysin sitä, miten näen itseni ja miten muut näkevät minut. Käsitykseni mukaan ihminen on toki elämäkerrallinen olento, mutta toiset ihmiset eivät voi nähdä samalla tavalla elämänsä historiaa kuin itse näen.

Sanojen voimalla minun olisi esimerkiksi mahdollista kirjoittaa itsestäni tarina, mutta sekin muuttuisi kun mieltäisin kenelle tarinani kerron. Mitä haluan itsestäni kertoa ja miten haluan itseni nähtävän? Voisin listata tekoja joita olen elämäni aikana tehnyt, nostaa esiin kysymyksiä joita pohdin, mieltä asenteita joiden kautta olen suhtautunut maailmaan ja muihin ihmisiin. Näiden kautta voisin luoda loogisia tilanteita joilla kuvata omaa olemassa oloani ja elämääni. Silti uskon, että marginaalissa olisi paljon kysymysmerkkejä. Tämän ajatuksen kautta sosiaalinen vuorovaikutus ja kohtaaminen uusien ihmisten kanssa on aina mahdollisuus tulla nähdyksi uudessa valossa.

Marvin Carlsonin kirjassa *Esitys ja performanssi* on luku Esitys yhteiskunnassa. Teksti muutti pysyvästi käsitystäni siitä mikä on esitys. Myös kaupunkitila näyttäytyy tapahtumien paikkana ja todellisuus esityksellisenä.

Heti kotioveni ulkopuolella maailma tarjoaa ilmaisia esityksiä, joita voi tiedostaen tai tiedostamatta alkaa katsomaan taiteen kielellä ja muodoilla. Arki on pitkälti käsikirjoitettua, mutta tarjoaa silti aina tilaa yllätyksille, sattumuksille ja jännitteille. Mielikuvituksella voi muokata arkea mieleisekseen tai mielekkääksi. Toimiva ihminen on kaiken teatteritoiminnan keskiössä, niin näyttämöllä, kuin myös todellisuuden heijastajana. Teatterin tekeminen lähtee siitä, että se käsittelee inhimillistä arkea. Elämää ja siitä ihmiseen heijastuvia merkityksiä ja ilmiöitä.

Carlssonin kirjassa viitataan myös lyhyesti sosiaalisen konstruktionismin käyttöön teatterin ja myös esiintyjyyden kontekstissa. Sen mukaan teatteri on tarpeellista koska se vastustaa virallisia käsityksiä todellisuudesta (Carlsson 2004, 72.)

Teatterin tehtävä ei ole piirtää todellisuudesta yksipuolista toisintoa. Teatterin keinoin voidaan pikemminkin esittää vaihtoehtoisia tulkintoja ja kyseenalaistaa vallitsevaa todellisuutta. Tällä tavoin sosiaalinen konstruktionismi on mielestäni hyödyllinen näkökulma ja lähtökohta maailman tarkastelulle ja myös teatterin tekijyydelle.

4.2 Taiteen mahdollisuusluonne

Tässä luvussa pohdin laajemmin sitä, mihin taide mielestäni pystyy. Mitkä ovat taidetoiminnan mahdollisuudet? Keskityn pohdinnassani taideprosesseihin, jotka toteutetaan yhteisöissä ja yhteisöjen parissa ja joihin kuuluu toiminnan osallistava ulottuvuus.

Erilaisten kohderyhmien tarpeista lähtevän taidetoiminnan toivotaan usein tähtäävän muuhunkin kuin taiteelliseen ulostuloon. Näen yhteisöllisten ja osallistavien taideprosessien mahdollistavan ihmisenä kasvua. Väitän, että teatteri tarjoaa yksilöille turvallisessa ympäristössä, mahdollisuuden tulla näkyväksi uudessa valossa sekä tutkia ja tarkastella omaa itseä ja identiteettiään. Oma henkilöhistoria on läsnä, mutta ihminen ei ole sen ehdollistama. Käsitykseni mukaan tämä voi olla vapauttavaa.

Filosofian tohtori Paula Tuomikoski lähestyy taidetta tieteen ja tajunnan yhteyden kautta. Hänen mukaansa oleellisempaa kuin kysyä mitä taide on, on kysyä miten taide on mahdollinen. Taide pakenee sanojen ja käsitteiden taakse. Jokainen yksilö ratkaisee omalla kokemuksellaan mikä on taidetta ja mitä taide on. Tuomikosken mukaan taiteen merkitys- ja mahdollisuusluonne on aistihavaintojen ja mielensisäisten aistimusten aktivoitumisessa. Taide kaikkine ilmenemismuotoineen tuo kuultavaksi ja nähtäväksi sen miten inhimillinen tajunnankapasiteetti toimii ja mitä se kokee merkittäväksi. Tärkeämpää kuin karsinoida taidetta on Tuomikosken mukaan etsiä keinoja, joilla ihmisessä oleva räjähdysheikkä, muuntautumiskykyinen, luova, minäkohtainen, aistillinen tunneulottuvuus aukeaisi esteettiseen kokemukseen. (Tuomikoski 1987, 48.)

Taide tarjoaa esteettisiä kokemuksia ja herättää tunteita. Mutta millaisia? Ohjaajana en voi määritellä työni tavoitteeksi tiettyjen tunnekokemuksen syntymistä osallistujissa. En myöskään ajattele, että teatteriin perinteisesti liitettävä käsite *katharsis* on kaiken teatteritoiminnan ydin. Siis se, että taiteen synnyttämän reaktion ideaali olisi aina ”puhdistautuminen”. Ajattelen, että yhtä hyvin taidetoiminnan synnyttämä reaktio jossakin hetkessä ja jossakin osallistujalla voi olla ärsytys, pelko tai muu, hetkellisesti epämieluisakin olotila.

Teatterintekijä Jussi Sorjanen kirjoittaa kolumnissaan kriittisesti taiteelle asetetusta tehtävästä hyvinvointia lisäävänä toimintana. Sorjasen kritiikin ydin on siinä, että taide voi tuottaa kokijalleen myös epämieluisaksi koettuja kokemuksia. Sellaisia jotka ravistelevat. Aivan kuten Sorjanen, minäkin koen, että esimerkiksi hyvä teatteriesitys ravistelee kokijaa, joskus tuottaa myös hämmennystä ja tuskaa. Sorjasen mukaan taidetta ei voi alistaa suorittamaan jotain tiettyä sille asetettua tehtävää, esimerkiksi ihmisten hyvinvoinnin lisäämistä. Hänen mielestään taide voi ja pystyy mihin tahansa, mutta sen ei tarvitse tehdä yhtään mitään. (Sorjanen, 2014.)

Kolumni on harvoja silmiini osuneita kirjoituksia jossa kyseenalaistetaan taiteeseen yleisesti liitetty hyvinvointia lisäävä merkitys. Voi toki ajatella, että taide tekee hyvää silloinkin kuin se herättää aluksi epämieluisia tunnekokemuksia, jos se niiden kautta herättää ajattelemaan ja asennoitumaan uudella tavalla. Juha-Pekka Hotisen yhteisötaiteeseen esittämä kritiikki puolestaan paneutui taiteen tekijöiden motiiveihin ja siihen, että tekijät lataavat omalle työlleen merkityksiä yhteisön hyvinvoinnin nimissä. Mielestäni nämä kaksi kriittistä puheenvuoroa toimivat hyvänä muistuttajina siitä, ettei taide ole yhtä kuin hyvinvointi, eikä taiteen hyvinvointia tuottava vaikutus ole itsestäänselvyys.

Uskon silti taidetoiminnan myönteisiin vaikutuksiin. En ole myöskään pelännyt astua taidetoiminnan kautta alueille, joissa taiteelta perätään näyttöä ja vaikutuksia hyvinvointia lisäävänä toimintana.

Keskeisintä yhteisöllisessä taidetoiminnassa on ryhmäläisten vapaaehtoinen osallistuminen. Tarpeet toimintaan osallistumiselle voivat olla erilaisia, yhteisenä nimittäjänä uskon olevan kaipuun kontaktiin. Taidetoiminnan kautta osallistujissa saattaa syventyä laajempi osallisuuden kokemus suhteessa yhteisöön tai yhteiskuntaan. Tämäkään ei ole itsestään selvää, mutta siihen haluan uskoa..

Leena Kurki kirjoittaa osallistumisen prosesseista. Hänen mielestään teatteri on luonteeltaan kommunikaatiota ja siten osallisuutta vahvistavaa. Teatteri tuottaa jaettua kiintymystä ja iloa, kasvattaa persoonallista vastuuta, auttaa tuottamaan ja ymmärtämään ideoita sekä asettamaan niitä vastakkain. Se auttaa vaihtamaan kokemuksia sekä refleктоimaan ihmisten yhteisesti jakamaa arkea. (Kurki 2000, 140.)

Omaehtoisten kokemusteni valossa, koen, että teatteri on juuri kommunikaatiota: sekä perinteisessä esityskontekstissa, että erityisen vahvasti ryhmätoiminnassa. Kaikki mikä koetaan ryhmän sisässä, heijastuu ryhmäläisiin ja myös esitykseen, jos sen toteuttaminen on ryhmän tavoitteena. Katsoessani osallistumisen prosessia tulevana teatteri-ilmaisun ohjaajana näen, että tärkeämpää kuin nimetä ilmeisen selviä osallistumisen ulottuvuuksia ja subjektiivisia osallisuuden kokemuksia, on pohtia omistajuutta. Samoin sitä onko taidetoiminta vain taiteilijan ja yhteisön hetkellisen vuorovaikutuksen väline vai ”reaktioalusta”, joka voi tuottaa uudenlaista osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Ideaalitulanteessa taide syntyy yhteisössä, mutta myös palautuu tekijöilleen. Toivon, että taidetoiminnalla on myös heijastuksia ihmisten ja yhteisöjen arkeen varsinaisen taidetoiminnan varrella ja sen päätyttyä. Teatterin toiminnallisten harjoitteiden ohella on mielestäni tärkeää ajoittain pysähtyä myös keskustelemaan ja analysoimaan yhteistä toimintaa. Kun luodataan ääneen tarpeita ja toiveita ollaan perimmäisten kysymysten äärellä. Tilana on tällöin ihmiselämän näyttämö. Sanotaan asioita, ja jätetään jotain kertomatta.

Prosessikeskeisessä taidetoiminnassa, tavoite kirkastuu matkan varrella tai voi myös muuttaa muotoaan. Prosessin kannalta tavoitteen toteutuminen on merkki onnistumisesta, mutta mielestäni yhtä tärkeää on prosessi, joka johtaa tavoitteeseen. Ohjaajana ajattelen, että tavoitteen toteutuminen on realistista vain siinä tapauksessa kun ryhmäläiset kokevat omistajuutta kokonaisuudesta.

Aivan kuten perinteisen teatterin ohjaajan, myös ryhmälähtöisen prosessin vetäjän on osattava luopua ohjaksista oikeassa kohtaa. Yhteisötaiteen tekijän on ohjattava taidetoimintaa sellaiseen muotoon, jota ryhmä voi tiettyssä kohtaa kantaa myös hetken omilla harteillaan tuntien omistajuutta.

Teatteri on mielestäni parhaimmillaan tunnistettavan todellisuuden tutkimusta ja tiivistämistä. Esityksessä se asetetaan katsojan analysoitavaksi. Kurjen mukaan teatteri on luonteeltaan samaan aikaan kriittistä ja vapauttavaa. Teatteri yhdistyy ihmisten jokapäiväiseen elämään. Sen avulla on mahdollista katsoa ulkoapäin arkipäivän todellisuutta. Osallistavaa yhteisöteatteria voidaan käyttää todellisuuden tutkimisen välineenä. Tutkimuksen tulokset voidaan ilmaista teatterin keinoin. (Kurki 2000, 144–145.)

Opintojeni alkuvaiheessa koin haastavana sen ettei minulla ollut teatteritaustaa. Uteliaisuus ohjasi minua hakeutumaan teatterin pariin vasta aikuisiällä. Silloin tällöin olen kipuillut kokemattomuuteni kanssa ja haikaillut perinteisen teatterin tekemisen kentälle, toisaalta taidan sittenkin viihtyä paremmin post-it-lappujen parissa luoden traditioita rikkovaa teatteria. Koulutukseni aikana sain pitää opiskelutovereilleni kaksi työpajakokonaisuutta. Ohjaajan positiosta minun olisi tällöin ollut mahdollisuus harjaannuttaa itseäni kokeneempien näyttelijöiden avulla perinteisen teatterin tekemiseen. Silti valitsin lopulta toiseen työpajaan lähtömateriaaliksi kasan autenttisia kirjeitä, joita en ollut itsekään vielä lukenut. Näitä kirjeitä tutkittiin ja luotiin niiden pohjalta esitysdemon muodossa omalaatuista teatteria. Toisessa, esityskäsitykseen liittyneessä opintojaksossa työskentelin puolestaan ryhmän kanssa kaupasta haettujen hylättyjen ostoskuittien parissa. Niiden kautta tutkittiin ihmisten ostoskäyttäytymisen synnyttämiä mielikuvia ja tehtiin lopuksi näkyväksi ryhmän päätelmät arkisesta aiheesta.

Nämä esimerkit kuvaavat tutkivaa otettani elämään ja myös taiteen tekijyyteen. Koulutuksestamme on jäänyt mieleeni esityksellisen tutkielman käsite. Lähiopetusjakson aikana tutkimme teatterihistoriaa ryhmätyömuotoisesti. Aihepiirit arvottiin ja saimme omaksi aiheeksemme kirkkodraaman. Toiset ryhmät uppoutuivat muun muassa Stanislavskiin ja Brehtiin. Toiminnallisen ja tutkivan työtavan kautta uskon oppineeni enemmän kuin pelkästään lukien.

Leena Kurjen mukaan teatteri on paitsi taidemuoto myös inhimillisten suhteiden ja yhteiskunnallisen tilanteen oivaltamisen väline. Kurjen kirjoittaa: ”Teatteri syntetisoi oivallisesti sekä kulttuuriset, taiteelliset, kasvatukselliset että sosiaaliset elementit. Teatteri on sen syntyhistoriasta saakka lisännyt ihmisten tietoisuutta, itsereflektiota ja kriittistä ajattelua. Teatterityön tavoite on tällöin oikeudenmukaisuuteen pyrkivä sekä persoonallinen, yhteisöllinen että yhteiskunnallinen muutos.” (Kurki 2000, 141.)

Taiteella voidaan päästä sanojen, käsitteiden ja kielen taakse, käsiksi ihmiseen ja ilmiöihin. Omassa taidekäsitteessäni taidetoiminta ja sen sisältämä merkitystenantoprosessi on kiehtovinta, kun se tapahtuu erilaisten ihmisten kanssa, kohtaamisina erilaisissa yhteisöissä. Juuri kohtaamiset ovat olleet minulle tärkeintä taiteen tekemisessä. Ajattelen, että yhteisöllinen taideprosessi, joka pohjaa kohtaamisiin ja omiin kokemuksiin, on samalla portti uuteen ajatteluun ja tiedostamiseen. Dialogisessa työtavassa on mahdollista antaa kokemuksille merkityksiä ja laajentaa siten käsitystä todellisuudesta. Taidetoiminnassa on tällöin läsnä moninäkökulmaisuus. Kun kokemuksia prosessin aikana sanallistetaan yhdessä muiden kanssa, on mahdollista, että taidetoiminnan kautta syntyy uudenlaista vuorovaikutusta, kieltä, toimintaa ja kulttuuria.

5 Sattumuksia p-kirjaimella alkavissa kaupunginosissa

Seuraavaksi pohdin ja kuvailen taidetoimintaani helsinkiläisillä asuinalueilla Pikku Huopalahdessa, Pasilassa ja Pihlajamäessä. Kertomukset pohjautuvat muistiinpanoihin, muistikuviiin ja niiden reflektointiin. Analysoin kokemuksiani suhteessa aiemmissa luvuissa esitettyihin käsitteisiin, teorioihin ja näkökulmiin. Tarkastelen sosiokulttuurista innostamista taidetoiminnassa, yhteisöllisyyden erilaisia ilmenemismuotoja sekä sosiaalista konstruktionismia, näkökulmana taidetoiminnalle. Kokemusteni kautta tuon esiin taiteen kautta syntyviä mahdollisuuksia ihmisten välisen vuoropuhelun lisäämiselle ja vaikuttamiselle omassa lähiympäristössä. Kertomusten sisässä reflektoin myös omia kokemuksiani taideohjaajuudesta.

Luvussa 5.1 kuvaan taidetoimintaa Pikku Huopalahdessa Miina Sillanpää- säätiön koordinoimassa Kohtaamisia kotikulmilla- hankkeessa ja Kansallisteatterin Kylä eläähankkeessa vuonna 2012. Suoritin hankkeiden puitteissa opintoihini kuuluneen työharjoittelun. Kertomuksessa keskityn kuvaamaan omaa rooliani draamaohjaajana. Pohdin draamamenetelmien käyttömahdollisuuksia maailman jäsentämiseen ja tutkimiseen, oman elämänhistorian esiin tuomiseen sekä alueelliseen ja sukupolvien väliseen vuorovaikutuksen lisäämiseen.

Luvussa 5.2 kuvaan taidetoimintaa syksyn 2011 ja kevään 2012 aikana Pasilassa, osana Itä-Pasila iskuun- hanketta. Teatteritoiminnan sijaan näkökulmana on

arkiympäristössä tapahtuva kansalaistoiminta, joka tähtäsi asuinalueen viihtyvyyden lisääntymiseen. Taidetta hyödynnettiin ihmisten aktivoimiseen, tiedon keruuseen, näkyväksi tekemiseen ja ympäristön kohentamiseen. Näkökulmanani luvussa on sosiokulttuurinen innostaminen.

Luvussa 5.3 kuvaan laajemmin yhteisöllisyyden ilmenemismuotoja Pihlajamäessä. Aikaperspektiivi luvussa on vuodet 2011-2013. Tarkastelun keskiössä on Sosiaaliviraston ylläpitämässä asukastilassa vuodesta 2011 kokoontunut improvisaatioryhmä. Kuvaan lähtökohtia uuden harrasteryhmän perustamiselle ja valotan havaitsemiani tarpeita yhteisölliseen taidetoimintaan.

Luvussa 5.4 kuvaan vaikuttamisen prosesseja lähiympäristössä ja yhteiskunnassa. Pohdin Pihlajamäen lähiöaseman improvisaatioryhmän ohjaajan näkökulmasta vaihetta jolloin harrasteryhmä alkoi vuonna 2013 toteuttamaan pienimuotoisia alueellisia esityksiä. Tuon esiin myös alueellisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen ulottuvuuksia työskentelyssäni.

5.1 Pikku Huopalahti – linkitys ikäpolvien väliseen kohtaamiseen

Vuonna 2012 toimin Pikku Huopalahdessa kahdessa erillisessä projektissa draamaohjaajana. Ensimmäinen oli Miina Sillanpää säätiön koordinoima Kohtaamisia kotikulmilla –hanke. Päädyin hankkeeseen sattumien seurauksena, oman p-polkuni kautta. Otin aluksi yhteyttä alueella sijaitsevaan asukastaloon josta sain vinkin olemassa olevasta hankkeesta. Olin näin jälkepäin ajateltuna onnekaasti oikeaan aikaan, oikeassa paikassa.

Kohtaamisia kotikulmilla -hanke oli toteuttanut yhteistyössä Kansallisteatterin Kiertuenäyttämön kanssa vanhusten teatteriprojektin. Olin nähnyt esityksen juuri ennen omaa yhteydenottoani. Pari viikkoa myöhemmin olin jo mukana palaverissa jossa ideoitiin hankkeen ja Kansallisteatterin välille jatkoyhteistyötä. Pirjo Virtanen, joka toimii teatterikuraattorina Kansallisteatterissa, oli minulle entuudestaan tuttu. Minulle avautui luontevasti työharjoittelumahdollisuus Kohtaamisia Kotikulmilla- hankkeeseen ja sen kautta myöhemmin myös Kansallisteatteriin omaan Kylä elää- hankkeeseen.

Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että vedin kevään ajan viikoittaisia draamatunteja alakoulun viidesluokkalaisille. Samaan aikaan keväällä ohjasin myös asukastalossa taidetoimintaa alueen senioreille.

Teatteri-ilmaisun ohjaajana olin raakile ja huomasin, että olemassa oleva ”harjoitepakini” alkoi kevään kuluessa ehtyä. Sain kuitenkin arvokasta kokemusta ohjaajuudesta 30 lapsen edessä. Joskus se oli toiminnan jämää raamitusta kaikuisassa juhlasalissa. Toiminnan ensimmäinen tavoite oli saada ryhmä haltuun ja luoda edellytyksiä sille, että kaikki voivat toimia toistensa kanssa ryhmänä.

Lasten kanssa kohdatessa menen pitkänä miehenä heidän tasolleen – pyrin pääsemään käsiksi heidän maailmaansa. Omasta ala-asteopiskelustani on kohta 20 vuotta. Omat kokemukseni koulusta olivat jättäneet epämieluisia tuntemuksia, jotka nousivat joskus pintaan. Luikin käytävillä ja opettajanhuoneessa alkuun kauhun sekaisissa tunnelmissa. Samaistuin muistikuvien kautta koululaisiin.²

Draamatoiminnan keskiössä oli yhdessä tutkiminen ja ihmettely. Sain mahdollisuuden linkittää draamatunnit muuhun opetukseen. Käsittelimme kevään aikana muun muassa Suomen historiaa, maantietoa ja murteita. Draamatuntien tuotoksista syntyi myös esityksiä koulun kevätjuhlaan.

Pieta Koskenniemen kirjassa *Osallistava teatteri ja muita merkellisyyksiä* (2002) on luku, jossa käsitellään draamakasvattajien ja esittävän taiteen tekijöiden kaipuuta dialogiin ja yhteisöllisyyteen. Luvussa *Dialoginen tila* lainataan tutkija Pipsa Terijoen artikkelia, jossa pohditaan kirjallisuustieteilijä Mihail Bahtinin avulla draamapedagogikkaa. Moniääniseksi mielletty draamapedagoginen tilanne voikin kääntyä yksiääniseksi silloin jos opettaja ohjaa osallistujia löytämään vain hänen itsensä haluamat merkitykset. (Koskenniemi 2002, 66).

Prosessidraama pohjautuu vahvasti Aristoteliseen draamaperinteeseen ja kerrontaan. Omien osallistujakokemusteni pohjalta vierastan draamakasvatuksen perinteistä muotoa, valmiiksi dramatisoitua prosessidraamaa. Olen ollut osallisena tilanteessa, jossa joko opettajan reaktiokyvyttömyyden, tai hänen ehdottamansa maailmankuvan vuoksi meiltä osallistujilta ”kiellettiin” vaihtoehtoiset tulkinnat käsiteltävään aihealueeseen. Minulla on myös myönteisiä kokemuksia, mutta pidän itse draamakasvatuksen muodosta, jossa fiktiivinen maailma, jonka avulla todellisuutta

---

² Ote muistikuvista työskentelyn aikana

tarkastellaan, luodaan yhdessä osallistujien kanssa. Ajattelen, että tässä muodossa draama voi toimia erityisen hyvin oppimisen välineenä ja reaktioalustana todellisuuden tarkastelulle.

Jo fiktiivisen maailman luominen kollektiivisesti tuo esiin ryhmään kuulumisen ja myös siihen liittyvät haasteet. Tilanne, jossa tyhjälle paperille kootaan oppilaiden tarjouksia, siitä mihin tarina sijoittuu ja keille se tapahtuu, antaa hyvin tilaa lasten mielikuvitukselle. Samaan aikaan yhteistoiminnallinen aivoriihi on myös haaste ryhmälle ja heijastaa ohjaajalle oppilaiden erilaisia persoonallisuuksia ja ryhmäläisten välisiä sosiaalisia suhteita. Tässä tilanteessa voi ohjaajana myös vaikuttaa opiskelijoiden sitoutumiseen ja luoda ryhmäkulttuuria jossa uskalletaan tuoda esiin omia näkemyksiä, siedetään ja arvostetaan erilaisuutta ja toisistaan eriäviä mielipiteitä.

Pikku Huopalahden ala-asteella yhteistyö opettajien kanssa oli omasta näkökulmastani onnistunutta. Minun oli mahdollista tutustua koululaisten muuhun opetusmateriaaliin ja nivoa sen sisältöjä draamatunteihin. Hyödynsin etenkin äidinkielen ja historian oppimateriaaleja. Harjoittelun aikana keskustelin ohjaajavan opettajani kanssa lasten kyvystä kertoa tarinoita. Sain myös käytännössä vahvistusta siitä, että lasten kyky käyttää mielikuvitusta ja luoda omia tarinoita on mahdollisesti tässä ajassa vaikeampaa kuin ennen. Media tarjoaa lapsille valmiita kertomuksia, omia tarinoita ei tarvitse luoda.

Ammattikasvattaja Pertti Kemppinen (2000, 8) kirjoittaa samasta asiasta kirjassaan *Tarinoiden maailma*. Kemppinen kuvaa miten 2000-luvun nuorten tarinat ovat yhä enemmän peräisin jatkuvasti heijastuvasta virtuaalisesta todellisuudesta ja pelien maailmasta.

Työharjoitteluni aikana koin, että lasten arkea ja omaa todellisuutta oli helppo lähestyä. Viidesluokkalaisilla oli vahvana tarve ottaa selvää asioista, sekä kyky innostua uudesta. Uskon, että draamaan liittyvän leikin ja toiminnallisuuden kautta tunnit olivat lapsille mieluisia. Toimintakertojen välissä pidin prosessia yllä antaen lapsille tehtäväksi havainnoida omaa lähiympäristöä ja haastatella naapurustossa asuvia ihmisiä.

Toimintatuokioiden keskiössä oli hetkeen tarttuminen. Ohjaajuudessani tietoinen strategiani oli, että minulla ei olisi aina antaa valmiita vastauksia. Keskeisempää oli miettiä niitä yhdessä. Pienryhmätehtävien kautta nousikin esiin erilaisia näkökulmia

käsiteltäviin aihealueisiin. Luotin siihen, että lasten oma mielikuvitus ja tiedonjano johdatti draamaprosessia syvemmälle.

Pertti Kempainen perää toiminnallisuuden lisäämistä 2000-luvun opetus- ja kasvatustodellisuuteen. Hänen mukaansa lasten ja nuorten oppimiseen tulisi liittyä luovaa hulluutta ja spontaanisuutta. Toiminnalliseen oppimisen menetelminä Kempainen mainitsee esimerkiksi tarinankerronnan, seikkailupedagogiikan ja draaman, luovan visualisoinnin, unien hyödyntämisen ja toiminnallisen rentoutumisen. Hänen mukaansa keskeistä on, että auditiiviseen kuuntelemiseen perustuvan opetuksen rinnalla lapset saavat riittävästi tilaa toteuttaa itseään. Kempaisen mukaan niin lasten, nuorten kuin aikuistenkin opetus voidaan suunnitella siten, että sen sisälle jää riittävästi tilaa mielikuvitukselle, uteliaisuudelle ja oman tiedonhalun toteuttamiselle. (Kempainen 2000, 12–13.)

Konstruktiivisessa opetuskäsityksessä korostetaan opiskelijoiden, toiminnan ja sosiaalisen vuorovaikutuksen roolia oppimisessa. Samaa asiaa voidaan käsitellä ja tulkita monella eri tavalla. Draamatunneilla pienryhmät varioivat esimerkiksi draamallisia tilanteita ensiksi simultaanisti, sitten toisten ryhmien katsoessa. Näin oli mahdollista toisaalta tarjota tilaa moninäkökulmaisuuudelle, toisaalta tarjota jokaiselle lapselle kokemus tekemisestä ja katsomisesta. Erityisen valpas olin tilanteissa joissa lapset esiintyivät toinen toisilleen. Sen sijaan, että tulkitsin itse kaikkea näkemääni, fokusoin katsettani katsojiin. Miten he kunnioittivat esittämisen hetkeä? Loin kohtauksille raamit keston sekä esiintyjä-katsoja suhteen kautta. Puutuin häiritsevään, epätoivottavaan toimintaan tiukasti.

Draamaprosessi eteni ryhmäytymis- ja ryhmätyöharjoitteiden kautta lopulta vaiheeseen, jossa oli ainekset kasassa pienen esityksen tekemiselle. Teatterin muotona hyödynsin varjoteatteria, jonka havaitsin erityisen toimivaksi lasten kanssa. Kevään edetessä olin sekoittanut jatkuvasti ryhmiä, mutta nyt lukitsin ryhmät loppuprosessin ajaksi. Muistan, että hetkeen vaikutti tavoite, esitys. Silti ryhmien lukitseminen oli osin sattumanvaraista. Kaikki olivat tunneillani toimineet kaikkien kanssa, toisaalta oppilailla olisi mahdollisuuden saatuaan, uskoakseni ollut halu muodostaa esiintymisryhmät jälleen parhaimpien kavereiden ja yhteisten kokemusten pohjalta.

Vastuutin pienryhmiä toiminnan edetessä. Tähtäsin siihen, että jokainen löytäisi oman roolinsa. Havaittiin, että kankaan takaa kynnys esiintyä on matalampi. Toisaalta varjoteatteriin perinteisesti liitetyt paperinuket mahdollistivat myös, että osa sai prosessin aikana tulla esiin esimerkiksi kädentaitojen kautta. Muusikkojakin tarvittiin. Juhlasalin kattoon ripustettiin Kansallisteatterista saatu, suurella näyttämöllä ollut, valkoinen verho. Se halkaisi koko juhlasalin. Fyysinen ilmaisu suuressa tilassa oli mielenkiintoinen haaste. Loin pienryhmien harjoittelemien kohtausten väliin joukkokoreografioita ja siirtymiä. Esityksen yhteydessä oli lopulta myös ihmispyramidi. Ryhmässä oli akrobatiaa harrastava lapsi joka pääsi opettamaan taitojaan toisille. Huomasin, että valitsemallani työtavalla esityskokonaisuus syntyi niin, että lapset olivat siihen vahvasti motivoituneita. Muutamit pienryhmät toimivat kaksoistunnin ajan lähes itseohjautuvasti.

Muutama lapsi kuitenkin etsi vielä prosessin loppuhetkillä lopullista rooliaan esityksessä. Varjoteatterissa oleellinen elementti on valo. Sen kautta luodaan koko illuusio. Valomiehen rooli oli myös sen takia merkittävä ja haastava, että siinä tarvitsi kykyä hahmottaa esityskokonaisuus. Valitsin valomieheksi pojan, joka oli ollut viime tunnit poissa ja jäänyt pienryhmätoiminnassa ulkopuoliseksi. Koska käytössä oli piirtoheittimien lisäksi myös teatterilamppuja käytin esityksessä niitä itse. Toimimme pojan kanssa esityksen valomiehinä.

Uskon, että draamatunnit toimivat kunnioituksen ja kohtaamisen näyttämönä. Toiminta myös mahdollisti lapsille erilaisen tavan oppia ja kohdata ryhmän sisällä toisiaan. Lapset olivat hyvin motivoituneita ja suhteeni heihin muodostui kevään mittaan molemmin puolin merkitykselliseksi. Kokemukseni valossa koen, että taidetoiminta mahdollisti lapsiryhmässä sosiaalisten suhteiden kehittymistä sekä avasi näköaloja ajattelulle.

Viidesluokkalaiset antoivat minulle viimeisellä kerralla kukin oman kortin, joissa oli kommentteja ja eriteltyjä oppimisen kokemuksia. Näistä monet liittyivät esiintymisrohkeuteen, mutta muutamissa pohdittiin myös omaa roolia ryhmässä ja sosiaalista kanssakäymistä. Valomiehenä toiminut lapsi kiitti minua kortissaan erityisesti siitä, että olin ”tehnyt hänestä maailman parhaan valomiehen”.

5.1.1 Eletyn elämän kehystäminen senioreiden kanssa

Samaan aikaan kun ohjasin lapsiryhmää ala-asteella, ohjasin samaan aikaan toista ryhmää Pikku Huopalahdessa. Tässä ryhmässä oli mukana kuusi alueella asuvaa senioria. Käsitelimme teatteriharjoitteiden kautta omaelämäkerrallisia aiheita, joista itse ohjaajana olin kiinnostunut.

Pekka Kemppinen kirjoittaa tarinoista ja omaelämäkerrallisuudesta:

Me elämme omien ja toisten tarinoiden ympäröimänä. Tarinat kiehtovat meitä. Tarinan kertoja avaa oman salaisen aarrearkkunsu toisille ihmisille, ja samalla paljastaa tarinallaan jotain itsestään. Jokainen meistä kirjoittaa joka päivä huomaamattaan omaa elämänsä tarinaa. Oleellinen kysymys on se, kuinka paljon voimme itse päättää elämäme tarinan kulusta ja käännteistä. Oleellista on myös, kuinka paljon voimme etukäteen suunnitella siinä esiintyviä ”kohtauksia.” (Kemppinen 2000, 1.)

Taustana vanhemman väen kanssa työskentelylle oli se, että opiskeluni alkuvaiheessa päädyin yhteisölliseen senioritaloon Arabianrannan Loppukiriin ohjaamaan improvisaatioryhmää. Ohjasin toimintaa ”kahvipalkalla” kuten monia muitakin ryhmiä alkuvaiheessa. Kahvikupin äärellä syntyikin luontevaa kanssakäymistä. Huomasin, kuinka taiteen tekijän on tärkeää osata kahvitella, onhan kahvitteleminen tärkeä osa suomalaista kulttuuria ja arkea. Tämän yhteisen oleilun tärkeys mahdollisti sen, että sain kohdata ryhmäläisiä myös heidän kertomiensa tarinoiden kautta. Loppukirissä ohjaamani toiminnan painopiste oli omaelämäkerrallisuuteen sijaan improvisaatiossa, kevyessä irrottelussa. Toisaalta siinä jos missä on persoona tärkein työkalu. Mielikuvitus ammentaa kaikesta kokemastaan, myös muistin kautta, omaa elämän historiaa hyödyntäen.

Kohdatessani senioriryhmäläisiä Pikku Huopalahdessa havaitsin hyvin nopeasti sen, mitä kohtaa itsessäni toiminta puhuttelee. Eletty elämä ja sen aikana syntyneet tarinat ovat monesti fiktiota kiinnostavimpia. Tapa kertoa ja esittää oma kokemus on myös aina ainutlaatuinen.

Jos taidetoiminnan keskiössä on elämäkerrallisuus ja teatteriharjoitteet esimerkiksi kehollisia, etukäteen ei voi tietää mitä syntyy. Yhdistettynä dialogiseen työtapaan, jossa ajoittain sanoitetaan harjoitteiden jälkeen niiden synnyttämiä merkityksiä, on mahdollista, että taidetuokio voi muuttua terapiatuokioksi. Tiedostan tähän liittyvät riskit

ja myös oman osaamiseni rajat tässä suunnassa. Minua omaelämäkerrallinen työskentely joka tapauksessa kiinnosti suuresti, sillä se tuntui mahdollistavan iäkkäämpien ihmisten kohtaamiseen.

Se, että olen viihtynyt ohjaajana ikäihmisten parissa saattaa johtua siitäkin, että omat isovanhempani kuolivat varhain, enkä ehtinyt heidän tarinoitaan kuunnella. Olen vasta aikuisena, taiteen kautta päässyt muodostamaan käsitystä menneestä maailmasta kuullun historian, koettujen muistojen ja niistä kerrottujen tarinoiden kautta.

Pikku Huopalahdessa omaa elämää kehystettiin tuokiokuviksi teatterin keinoilla. Käsittelimme asiaa suhteessa paikkaan ja aikaan. Keskeinen kysymyksenasettelu oli, miten kukin oli päätynyt asumaan Pikku Huopalahteen. Syyt olivat moninaisia. Pohdimme omia juuria ja juurtumista asuinalueeseen. Löydetyistä merkityksistä syntyi pieni esitys, jota katsomaan saapui lapsiryhmä.

Senioriryhmä oli kiinnostunut eri ikävaiheiden näkyväksi tekemisestä. Puolessa välissä prosessia aloimme kokoamaan ajatuksia post-it-lapuille. Teatterimuodoksi olin valinnut taas varjoteatterin. Olin ohjaajana epävarma siitä mitä lopulta tekisimme näkyväksi. Ryhmäläisistäkin muutamat kokivat työtavan stressaavaksi. Lopulta saimme parsittua kokoon fragmentaarisen esityksen jossa oli kohtaukset seuraavista elämänvaiheista; syntymä, leikki-ikä, nuoruus, työelämä, eläkeikä ja kuolema. Esitys syntyi ryhmän improvisaatioiden pohjalta muodostetun esityspartituurin kautta.

Vierastin hiukan aihevalintaa – elämä kiteytettynä kahdenkymmenen minuutin kaareen. Rohkeana pidin ryhmäläisten toivetta ottaa käsittelyyn myös kuolema. Sitä kuvattiin esityksen lopussa symbolisesti esityksen päättävänä hiljaisena hetkenä.

Esityksen jälkeen sen teemoja käsiteltiin lasten ja senioriryhmään kuuluvien välillä. Lapset olivat etukäteen saaneet tehtävän pohtia tulevan esityksen aihealuetta, ihmisen eri ikävaiheita ja muodostaa pienryhmissä haastattelukysymyksiä. Toimin itse fasilitaattorina esitystä purettaessa. Kysymyksillä johdatin lapsia keskusteluun ja vuorovaikutukseen ikäihmisten kanssa. Tämän jälkeen havainnoin keskustelua etäämmältä, kooten lopuksi pienryhmät yhteen jakamaan keskusteluhetkien sisältöä.

Olin prosessin aikana ikäpolvien välisen vuorovaikutuksen mahdollistajana. Koin roolini tärkeäksi ja merkitykselliseksi. Kokemukseni valossa olisin tehnyt joitain asioita toisin.

Lapsiryhmä kohtasi senioriryhmän vasta prosessin lopussa, mielenkiintoista olisi ollut rakentaa toimintaa alusta saakka yhteistoiminnalliseen muotoon. Prosessin vaikutuksia arvioitaessa koin tärkeäksi ryhmäläisiltä saamani palautteen sekä koulussa ammattikasvattajan näkökulman. Ne vahvistivat omaa käsitystäni siitä, että prosessi oli arvokas. Oma käsitykseni on, että lasten ja senioreiden kohtaamiset heijastuivat myös arkeen ja prosessin jälkeiseen aikaan. Joidenkin lasten ja senioreiden kohtaamiset kotikulmillaan Pikku Huopalahdessa muotoutuvat prosessin myötä erilaisiksi kuin ennen.

5.1.2 Kaipuu kontaktiin, kertomus eräästä työpajasta.

Syksyllä toimintani Pikku Huopalahdessa jatkui osana Kansallisteatterin Kylä elää – hanketta. Tämän Kansallisteatterin yleisötyöhankkeen tavoitteena oli hakea teatterille ja taiteelle uusia yhteisöllisiä ja taiteellisia merkityksiä ja muotoja. Omasta aloitteestani ideoin Kylä elää - hankkeessa alueen asukkaille avoimen työpajan. Taustalla oli harmistukseni siitä, että olin mukana yhteisöllisessä hankkeessa, mutta etupäässä yksin toimien. Tämä tunne oli epämieluisa. Miksi minun on niin helppo olla ryhmässä ohjaajana ja saada kontaktia ryhmäläisiin, mutta taiteen kentällä kumppanuudet ja kohtaamiset ovat useimmiten hetkellisiä? Kertooko se jotain minusta?

Eräänä iltana raahauduin nelosen ratikkaan jättimäinen säkki olkapäälläni. Sen sisällä oli materiaalia seuraavan päivän työpajaan. Valmistelin tilan ja näin mielessäni työpajan jossa ihmiset jakaisivat ajatuksiaan omasta kaupunginosastaan.

Varhain seuraavana aamuna menin asukastalolle ja aloin ripustamaan kattoon isoa kangasta, johon heijastaisin valokuvia asuinalueelta. Jo aikaisemmin olin huomannut, että uusissa sosiaalisissa tilanteissa ihmisten välistä kynnystä madaltaa se, että tarjolla on kahvia. Keitinkin sitä runsaasti.

Oli poikkeuksellisen kaunis ja kylmä talvipäivä. Asukastalon ulkopuolelle vein mainoksen työpajasta. Koska tiedän, että sana ”taide” voi etäännyttää, mainoksessa korostin sitä, että työpaja on kaikille avoin. Toivottavaa olisi, että mahdollisimman monet tulisivat jakamaan oman kokemuksensa omasta asuinalueestaan. Kahviakin olisi tarjolla.

Aamupäivän aikana ovet olivat auki, mutta kylmä ilma pakotti silti sulkemaan ulko-oven. Katsoin ikkunasta ja näin miten paljon ihmisiä kulki kävelytietä ohitse, ja miten harva heistä pysähtyi. Puoleen päivään mennessä kukaan ei ollut astunut ovista sisään. Kävin välillä itse ulkona ja pyrin kontaktiin ohikulkijoiden kanssa. Muutamat valittelivat, etteivät nyt jouda. Lopulta sain muutaman henkilön kahvin voimalla houkuteltua sisään. Kuulin, että lähistön koulussa olisi myyjäiset ja siellä on tupa täynnä ihmisiä.

Päivän aikana muutama ihminen piirsi tai kirjoitti työpajassa omia ajatuksia asuinalueesta. Eräs iäkäs pariskunta piipahti kahveilla. Nämäkin lyhyet juttuhetket olivat mukavia, mutta innokkaampaa osallistumista olin naiviuksissani odottanut. Muistan päivän varmasti lopun elämää. Olin kuvitellut kuinka taide toimisi siltana minun ja alueen ihmisten välille. Kuinka keskustelut rönnylisivät. Olin varautunut vetämään erilaisia toiminnallisia harjoituksia. Kokoamaan yhteen ihmisiä ja ajatuksia.

Se, että pitämäni työpajaan ei tullut enempää kävijöitä voi johtua markkinoinnista, kylmästä säästä tai siitä, että lähellä sattuivat olemaan myös myyjäiset, joilla oli enemmän vetovoimaa. Uskon, että se johtui myös siitä, että taidetoiminta ei ole aina helposti lähestyttävää.

Oli ymmärrettävä, että poisjäänneillä ei ollut mitään minua ja haavettani vastaan, mutta koska olin vilpittömästi pyrkinyt vuorovaikutukseen, koin työpajan heikon yleisömenestyksen ensin traumaattisena. Myöhemmin palatessani mielikuviin tilanteesta, näen sen koomisena ja samalla paljastavana sille, että ihmiskontaktit ovat omassa taidetoiminnassani tärkeitä.

Joitakin kohtaamisia tuonkin päivän aikana joka tapauksessa tapahtui. En voi tämän kokemuksen pohjalta mitenkään päätellä etteikö Pikku Huopalahdessa olisi yhteisöllisyyttä tai kiinnostusta yhteisöllisyyteen. Miina Sillanpää- säätöön Kohtaamisia kotikulmilla- hanke loi alueelle paljon yhteisöllisyyttä vahvistavia tapahtumia ja aktiivisuutta lisääviä työtapoja alueelliseen vuorovaikutuksen muodoksi. Myös Kylä elää- hankkeen taidetoimintaan osallistui paljon ihmisiä. Ohjaamani taidetoiminta nivoutui isompaan kokonaisuuteen ja itselleni tärkeä foorumi purkaa kokemuksia tarjoutui Kansallisteatterin järjestämässä hankkeen loppuseminaarissa.

Kokemukseni taidetoiminnasta Pikku Huopalahdessa avasivat minulle näköaloja siihen, miten monimuotoisesti taidetoimintaa voidaan hyödyntää lähiympäristössä. Samaan aikaan havaitsin myös sen, että kun taidetoimintaa toteutetaan projektimuotoisesti ison organisaation toimesta, voi taitelijan olla ajoittain vaikea hahmottaa kokonaisuutta tai kontekstia, jonka osana hän työskentelee. Samoin prosessin jälkeen, tavoitteiden toteutumista arvioitaessa, taiteilija ei välttämättä ole mukana arvioinnissa. Taiteen tekijä jää helposti toiminnassa omien päätelmiensä varaan.

Osallistujien kokemuksia on mahdollista mitata välittömän palautteen lisäksi, kyselyillä ja myös toiminnan saavuttavuudella sekä siihen sitoutumisella. Pikku Huopalahdessa havaitsin avoimeen taidetoimintaan osallistuneiden ihmisten joukon olleen suhteellisen pieni, mutta hyvin aktiivinen. Osallistujat olivat monessa muussakin mukana. Tarpeet toiminnalle lähtivät useimmiten jo aiemman taideharrastuksen pohjalta.

Koululaisten palaute draamatoiminnasta oli myönteistä. Koulukontekstissa toiminta oli oppilaille pakollista ja olisi ollut sitä, vaikka se olisi koettu ”pakkopullana”. Taidetoiminta koulussa voi tarjota oppijoille välineitä käsitellä muun muassa omia tunteita sekä rakentaa omaa maailmankuvaansa. Ohjaajan valta ja vastuu tällaista lapsiryhmää ohjattaessa on suuri. Työskentelyssä tarvitaan struktuuria ja auktoriteettisempaa otetta kuin aikuisten parissa. Haastavaa on säilyttää samanaikaisesti toiminnassa spontaani ja avoin vuoropuhelu.

Yhteisöllisessä taidetoiminnassa, vapaaehtoisuudella on keskeinen rooli. Pikku Huopalahdessa taidetoiminta, joka tapahtui ryhmissä muodostui moniääniseksi ja ehkä myös uutta yhteisöllisyyttä luovaksi vaiheeksi, jossa taiteen kautta erilaiset ryhmät kohtasivat toisiaan. Henkilökohtaisella tasolla syvimpiä oppimisen kokemukseni Pikku Huopalahdessa liittyivät siihen, miten ohjaajana sopeuttaa omaa toimintaa erilaisiin ryhmäkokoihin, tilanteisiin ja tarpeisiin vastaavaksi. Havaitsin, myös, että taidetoiminnan ohjaaminen on intensiivistä, jolloin on tärkeää olla ympärillä mahdollisuus purkaa omia ajatuksia sekä riittävästi aikaa siirtyessä edellisestä ohjaustilanteesta toiseen.

5.2 Pasila – taiteen muutosvoimaa ja toiminnan merkityksellisyyttä

Sattuma ohjasi minut myös Pasilassa linkittymään jo olemassa olevaan taidetoimintaan. Kun otin syksyllä 2011 yhteyttä Itä-Pasilan asukastaloon, sain kuulla

alueella käynnistyvästä yhteisötaidehankkeesta. Otin yhteyttä hankkeen käynnistäjään, alueella asuvaan kuvataiteilija Sonja Salomäkeen ja pääsin mukaan poikkitaiteelliseen työryhmään.

Itä-Pasila iskuun -hankkeessa ideoitiin dialogisia työtapoja joiden kautta kerättiin alueen asukkailta kokemuksia ja parannusehdotuksia asuinalueen viihtyvyyden lisäämiseksi. Hankkeen alkuvaiheessa työryhmän muodosti lisäksi pieni joukko luovilla aloilla toimivia ihmisiä. Heistä suurin osa oli taustaltaan kuvataiteilijoita. Lähes kaikilla muilla työryhmään kuuluneilla oli jokin henkilökohtainen side Itä-Pasilaan. Alkuvaiheessa kartoitettiin ihmisten käsityksiä omasta asuinalueesta. Sitä tehtiin esimerkiksi työpajassa kirjastossa. Yksinkertaisten toiminnallisten menetelmien kautta avattiin keskustelua. Teetin ryhmälle sosiometrisiä janaharjoitteita, joilla tehtiin näkyväksi omaa sidettä asuinalueeseen. Itä-Pasilan kartalle kokosimme ajatuksia siitä mikä asuinalueella on mieluista, mitkä konkreettiset paikat taas kaipaavat muutosta ja elävöittämistä. Kokemuksia tuotiin näkyväksi keskustellen. Työpajaan osallistui erikäisiä ihmisiä. Lapset ja lapsenmieliset askartelivat isoista pahvilaatikoista taloja, jotka edustivat utopioita siitä millainen Itä-Pasila voisi tulevaisuudessa olla.

Itä- Pasila iskuun –hanke pääsi osaksi vuoden 2012 designkaupunkivuotta. Olin hankkeessa alkuvaiheessa hyvinkin aktiivinen toimija. Nuorten kanssa pidettiin myös esimerkiksi pesugraffittityöpaja. PainepeSURIN ja hankaussienten avulla harmaisiin betoniseiniin pestiin kuvioita.

Kuvio 5. Lehtiartikkeli, Helsingin Sanomat 28.3.2014, A 14

Hanke oli minulle sukellus poikkitaiteelliseen työtapaan, sekä jälleen yksi esimerkki taiteen paikallistumisesta ihmisten arjessa. Se oli minulle merkityksellinen,

monimuotoinen ja opettavainen kokemus. Monet konkreettiset teot, jotka hankkeen aikana toteutettiin, olivat arkisia ja maanläheisiä. Asuinalueelle rakennettiin esimerkiksi hyötykasvilaatikoita, päiväkodin aita maalattiin ja puihin pystytettiin linnunpönttöjä. Näin nämä konkreettiset vaikutukset asuinympäristössä, johon minulle ei kuitenkaan muodostunut kovin henkilökohtaista sidettä. Toivomaani linkitystä teatteritoimijuudelle ei lopulta löytynyt. Toimin samaan aikaan myös Pikku Huopalahdessa ja Pihlajamäessä ja piipahdukset Pasilassa jäivät pikku hiljaa irralliseksi.

Hankkeen alkuvaiheessa oli vaikea saada ihmisiä mukaan toimintaan. Laajempi aktivoituminen tapahtui viiveellä. Alkuvaiheen työpajoihin osallistuneista ihmisistä muodostui ydinjoukkoa joka alkoi ideoida omaehtoista toimintaa. Alueelle perustettiin muun muassa ruokapiiri ja järjestettiin pihakirppisiä.

Loppuvuodesta 2011 pidetyssä työpajassa kuulin mielenkiintoisen tarinan joka liittyi teatterihistoriaan. Nykyisen Itä-Pasilan alueella oli viime vuosituhannen jälkimmäisellä puoliskolla ollut merkittävää kesäteatteritoimintaa. Kaupunginteatterin edeltäjä Työväen näyttämö oli pitänyt alueella ulkoilmanäyttämöä ennen ja jälkeen sotien. Selvitin asiaa muutamien päivien ajan teatterimuseon tutkijahuoneessa.

Aineistoa ei löytynyt paljoa, mutta päätin tein asuinalueyhdistykselle aloitteen siitä, että alueellista teatterihistoriaa voitaisiin selvittää, elvyttää ja tuoda näkyväksi. Mahdollisesti myös alueen kulttuurihistoriaa voitaisiin tuoda näkyväksi teatteriesityksen muodossa. Omat visioni leijuivat korkealla, mutta palautuivat lopulta juurevasti maan pinnalle. Helmikuussa 2012 esittelin paikallisille asukkaille visioitani teatteritoiminnan suhteen. Tällä kertaa ne eivät saaneet vastakaikua. Prosessin seurauksena, kesällä 2012 Kallion opistoteatterin ryhmä toi kuitenkin kesäesityksensä Työväen näyttämön vanhalle esityspaikalle, jossa oli vielä jäljellä palanen vanhoja katsomorakenteita. Esiin kaivettu tieto vaikutti esityspaikan valintaan.

Koen omakohtaisesti tärkeäksi, että taiteen tekijänä minulla on henkilökohtainen suhde yhteisöön jonka parissa aion työskennellä. Itä-Pasilassa minulle ei muodostunut tarpeeksi henkilökohtaista suhdetta asuinalueeseen eikä siellä asuviin ihmisiin. Oma roolini oli silti merkittävä prosessin alkuvaiheessa. Tällöin toimintani oli Pasilassakin luonteeltaan vahvasti sosiokulttuurista innostamista vaikka en osannut sitä vielä silloin siksi nimetä. Kun omakohtaiset teatterin tekemiseen liittyvät intohimoni eivät kohdanneet alueen asukkaiden kanssa, oma motivaationi tietyllä tasolla lopahti.

Ehkäpä tärkeä oppi on myös pystyä käsittelemään omasta innostumisesta joskus lähes väistämättä seuraavia pettymyksiä.

Itä-Pasila iskuun- hanke on näkemykseni mukaan ollut kokonaisuutena hyvä esimerkki taiteen kautta käynnistyneestä prosessista, jolla on ollut konkreettista vaikutusta ja hyötyä lähiympäristöön. Yhteinen toiminta on lisännyt ihmisten välistä vuoropuhelua ja kiinnostusta elinympäristöön. Taide on värittänyt monella muotoa Itä-Pasilan katukuvaa. Koska hankkeen alkuvaiheen aktiiveista suuri osa oli taustaltaan kuvataiteilijoita, on luontevaa, että nämä taidemuodot ovat myös olleet toiminnassa vahvasti mukana. Ajattelen, että teatteritoiminnalla voi olla sidos arkeen, mutta kuvataiteessa tuo side, voi olla vieläkin konkreettisempi. Taide voi merkitä tekoja, jotka jäävät katukuvaan muistoksi ja muistutukseksi. Kokemukseni mukaan, kun taiteeseen liittyvää luovuutta ja luovaa hulluutta ripotellaan lähiympäristöön, se johtaa monenlaisiin reaktioihin.

Julkisessa kaupunkitilassa tapahtuva taide on lähtökohdiltaan poliittista ja kantaaottavaa. Itä- Pasilassa taidetta on hyödynnetty muun muassa sosiaaliseen kanssakäymisen ja kulttuurien välisen vuoropuhelun lisäämiseen.

Taide on sidoksissa muutokseen, mutta yhtä lailla se voi ottaa kantaa muutokseen. Kun Itä-Pasila iskuun- hankkeen alkuvaiheessa tuotiin näyttävästi esiin ensimmäiset suunnitelmat rakenteille tulevasta Keski-Pasilasta, aistin, että monilla ihmisillä oli syvää huolta siitä, miten oma asuinalue jäisi uuden jalkoihin. Omalta osaltaan kansalaistoiminta oli aktiivista vaikuttamista kaupunkiin ja virkamiehiin, siitä, että Itä-Pasilakin on aktiivinen ja olemassa. .

5.3 Pihlajamäen Lähiöasema – yhteisöllinen olohuone

Muistan hyvin ensimmäisen käyntini Pihlajamäessä. Olin sopinut tapaamisen asukastalon sosiaalityöntekijän kanssa. Tarkoitus oli tutustua taloon ja suunnitella yhdessä mahdollista taidetoimintaa.

Olin saanut ohjeen jäädä pois pysäkillä Tuusulanväylän alikulun jälkeen, nähtyäni valkoiset korkeat tornitalot. Kävelin ostoskeskuksen lävitse jossa vallitsi erityinen tunnelma. Kiiwetessäni kirkon ohitse portaita ylös aistin ympärillä olevan luonnon. Kuljin Liusketietä, tavallista huomaamatonta katua, joka voisi olla missä tahansa lähiössä.

Numerossa neljä on kerrostalo joka on korkea ja kulunut. Sen katutasossa on ovi, jossa lukee Pihlajamäen Lähiöasema. Koin, että sinne oli ensi kerrasta lähtien helppo tulla.

Etuovella tapaa usein Alma-nimisen koiran. Eteisessä on kori jossa on jaettavana silloin tällöin leipää. Jos asuisin täällä – ja minulla olisi tarve kääntyä jonkun puoleen ongelmassa, voisin kysyä neuvoa Siniltä jonka toimisto on useimmiten auki. Alma on Sinin koira. Lähiöaseman tietokoneiden äärellä istuu useimmiten ihmisiä. Niin nytkin. Tapana on tervehtiä kaikkia sisään tulijoita. Olohuoneessa kahvitellaan ja luetaan lehteä. Keittiössä häärii Immu. Puheensorinaa ja naurua. Tunnen nimeltä myös Keken ja kasvoilta monet muut.

Tässä huoneistossa voisi asua perhe. Sen sijaan täällä kohtaa päivittäin joukko ihmisiä joille tila on tärkeä, kuin koti. Omaleimaisen kylätunnelman aistii, samoin avoimen ja sallivan yhteisöllisyyden. Voin olla samassa tilassa vailla vaadetta osallistua tai antaa itsestäni enempiä mitä kykenen, voin tai tahdon. Voin korjata fillaria, osallistua tietovisaan, bingoon ja yhteislauluun. Lauluhetkissä väkeä on paikalla erityisen paljon ja tilassa haisee hiki.

(omat kokemukseni Pihlajamäen Lähiöasemasta ja sen yhteisöllisyydestä)

Pihlajamäen Lähiöasemalla oli paljon avointa ryhmätoimintaa, mutta tilausta oli myös improvisaatioryhmälle jota ryhdyin vetämään. Ryhmä käynnistettiin aluksi kokeiluluonteisena ja siihen liittyi viisi naista. Toiminta muodostui ryhmäläisille pian tärkeäksi ja mukaan tuli myös uusia osallistujia. Toiminta oli tervetullutta, mutta talon ehdoilla. Improvisaatioryhmä löysi paikkansa ja aikansa, se kokoontui keskiviikkoiltaisina. Samana päivänä, juuri ennen ryhmää tilassa jaetaan leipää. Omalta osaltaan sekin suhteutti toimintaa: taide on tärkeää, mutta ei kuitenkaan vastaus kaikkiin perustarpeisiimme. Leipääkin pitää olla saatavilla.

Jo ensikerroilla havaitsin, että ryhmäläisillä on toiminnan ohella tarve keskustella ja kohdata muutenkin toisiaan. Kahvittelusta tuli myös täällä tärkeä siirtymäriitti loikatessa arjesta improvisaatioharjoituksiin. Tunnelma muodostui kerta kerralta lennokkaammaksi. Joskus kollektiivinen flow johdatti tanssimaan spontaanisti talon edustalle.

Ryhmän draamaohjaajana toimii
Tuomas Karisto.

Teatteri-ilmaisun ryhmä aikuisille

Heittäydy rohkeasti improvisaation ja
teatterin maailmaan!

SYKSYN aikana kokoontumme viikoittain Pihlajamäen
Lähiöasemalla. Valmistamme ryhmän lähtökohdista esityksen,
joka esitetään myöhemmin sovittuna ajankohtana. Pääpaino
on yhdessä olemisessä ja tekemisessä. Aikaisempaa kokemusta
teatterin tekemisestä ei tarvita.

Tervetuloa innottelemaan ja katsomaan, mitä matkan
varrella syntyy!

Kuvio 6. Lehtiartikkeli, Pihlajamäen Lähiölehti 5.9.2012

Talon sosiaalityöntekijän välityksellä toimintaan saatiin rahoitus aluksi kaupungilta ja myöhemmin kansalaisopiston kurssitarjonnasta. Minulle viikoittainen matka, omilta kotikulmiltani Pihlajamäkeen, edusti alusta saakka näkökulman muutosta. Kyse ei ollut vain kahden asuinalueen välisistä eroista, vaan myös asenteen muutoksesta itsessäni.

Minulle talon toiminta ja ryhmän henki edustaa sitä, millaista kaupunkilaisten välinen vuorovaikutus ja yhteisöllisyys voisivat aidoimmillaan ja avoimimmillaan olla. Ketään ei pakoteta mukaan toimintaan. Kukin osallistuu siihen omista lähtökohdista ja tarpeistaan käsin. On päivittäisiä kävijöitä ja satunnaisia kulkijoita. Koen, että jotain kertoo joko alueen omaleimaisuudesta tai omasta vastaanottavuudesta se, että tällä asuinalueella pääsin syvimpään vuorovaikutukseen ihmisten kanssa. Aluksi vuorovaikutuksen muotona oli taide, mutta pian huomasin viettäväni Lähiöasemalla myös muutoin aikaa ilman roolejani.

Improvisaatioryhmän toiminnassa on ollut mukana vaihteleva määrä ihmisiä. Mukana ovat olleet muun muassa äiti ja tytär, jotka halusivat puolen vuoden ajan katsoa, mitä yhdistävää kivaa teatteriharrastus voisi heidän arkeensa tarjota. Koulun loma-aikana harjoituksissa on ollut myös osallistujien lapsia ja silloin tällöin improvisaatioharjoituksia on ollut katselemassa myös sylivauva.

5.4 Merkitysten näkyväksi tekemistä toiminnan kautta

Improvisaatioryhmä sai vuonna 2013 tilaisuuden esiintyä Pihlajamäen 50-vuotistapahtumassa. Aloitimme esityksen työstön ideapäivällä. Pihlajamäestä on löytynyt Suomen vanhimmat hiidenkirnut. Yhdessä ryhmän kanssa työstämässämme kohtauksessa hiidenkirnuhahmot kommentoivat maailman nykyä, roskausta ja dokaamista ostarilla. Ryhmäläisten pohdinnat ja aihevalinnat edustivat sinänsä juuri sitä moninäkökulmaisuuksia, joka on minun taidekäsitteeni ytimessä.

Harjoitusvaiheen aikana Helsingin Sanomat nosti näkyvästi esiin huumekaupan Pihlajamäessä. Päätimme tuoda tämän uutisoinnin osaksi esityksen maailmaa, mutta etsiä sille myös vastakohtia. Ryhmäläisille Pihlajamäki edusti luonnonläheisyyttä ja yhteisöllisyyttä. Asia jonka he halusivat nostaa esille, oli eri-ikäisten ihmisten välinen kuilu kohtaamisessa. Miten ymmärtää paremmin toista? Miten jakaa ajatuksia ja kokemuksia eri-ikäisten ihmisten kanssa?

Ohjatessani esitystä tein monta ratkaisua joilla rajasin ja raamitin ilmaisua. Riisuiin rekvisiittoja joihin ryhmäläiset takertuivat, rytmitin ja rauhoitin puhevuolautta ja ohjasin ilmaisua fyysiseen suuntaan. Aihevalinnoissa oli haasteita, esimerkiksi miten tuoda esiin alkoholin käyttö joka alueen ostoskeskuksen tuntumassa on näkyvää todellisuutta. Päätin, ettei esitykseen tule humalaisen karikatyyriä, vaan neljä näyttelijää toteuttaa kohtauksen käsissä olevien esineiden, kaljapullojen ja liikekoreografian kautta. Tutuksi tulleen ryhmän kanssa uskalsin laittaa haastetta esityksen tekemiseen. Luotin myös omaan taiteelliseen visiooni. En pelännyt kokemattomuuttani tai jäännyt sen vangiksi.

Ohjaajana prosessi on minulle keskeinen. Myös se, että ryhmässä kaikille jäisi prosessista hyvä mieli. Siedän keskeneräisyyttä ja joissain kohtaa teatterikäsitteitäni, se on jopa todellisuuden tulkinnan ytimessä. Joskus olen kuitenkin huomannut, että aikatauluista ja ehkä uskalluksen puutteesta johtuen, ryhmälähtöinen teatteriesitys on huitaistu liian hiomattomana lävitse. Visio siitä mitä esityksessä haluttua kommentoida tai kysyä on ollut keskeneräinen.

Pihlajamäessä koin tärkeänä esityksen mahdollisuuden kommentoida ilmiöitä tietyssä ajassa ja paikassa. Olla alleviivaamatta, mutta herättää keskustelua. Tein suhteessa esitystilaan ja -tilanteeseen rohkeita ja kokeellisia ratkaisuja. Osa esityksestä vietiin

autenttiseen kaupunkitilaan. Onnistuimme mielestäni luomaan omaperäistä ja rohkeaa teatteria, jossa oli tilaa myös improvisoimisen hetkille, sille mikä ryhmälle on ominta.

Esitys herätti kuulemani mukaan paljon keskustelua jälkikäteen. Osallistujat olivat aktiivisia ideoijia, tarjoajia ja lopuksi esiintyjä. Tämän ohessa he tekivät myös esitykseen lavasteita ja jakoivat mainoksia pitkin asuinalueita. Esitysprosessi myös avasi ryhmäläisille uusia näköaloja teatteriharrastukseen. Ryhmän ydinjoukko innostui esiintymisestä ja seuraavina vuosina se toteutti myös muutaman muun esityksen erilaisiin tilaisuuksiin. Omaksi roolikseni tuli tällöin innostaja, joka auttoi esiintymisfoorumien luomisessa, harjoitustilojen varaamisessa ja ryhmän tuottaman esitysmateriaalin kommentoijana. Muutoin ryhmä työsti pieniä esityksiä lähes itsenäisesti. Keväällä 2014 tämän työtavan kautta syntyi esitys naiseuden rooleista Pihlajamäen kirkon järjestämään tilaisuuteen.

Näen alueellisen teatteritoiminnan aktivoineen ja lisänneen vuorovaikutusta Pihlajamäessä. Teatteri-ilmaisu harrastuksena ja vuorovaikutuksen muotona on puhutellut. Silti harrastusryhmään on ollut vaikea saada vuosien varrella mukaan uusia ihmisiä. Olen havainnut, että olemassa olevan ryhmän ja yhteisön historia voi heijastua vahvasti ihmisiin jotka tulevat toimintaan mukaan myöhemmin, ulkopuolelta. Ohjaajana olen pyrkinyt näissä tilanteissa luomaan maaperää sille, että toimintaan olisi helppo liittyä.

Improvisaatioryhmä on viime vuodet toiminut kansalaisopiston kautta kurssimuotoisena ja maksullisena. Toiminta on ollut haavoittuvaa, aina ryhmää ei ole tätä kautta voitu käynnistää. Osalla ryhmäläisistä on ollut myös kunnianhimoisempia tavoitteita toiminnan suhteen.

Loppukevästä 2014 sain kuulla, että eräässä toisessa helsinkiläisessä asukastalossa oli teatteriryhmä ilman ohjaajaa. Kumppanuustalo Hannan teatteriryhmällä oli pitkät perinteet esityksiin tähtäävän toiminnan osalta. Lyhyellä aikataululla lupauduin ryhmän ohjaajaksi kesäteatteriproduktion ajaksi. Toin mukanani Kumppanuustalo Hannaan Pihlajamäen harrasteryhmän jäseniä. Prosessista muodostui haastavasta lähtötilanteesta huolimatta onnistunut ja kahden harrastajaryhmän kohtaaminen sujui kivuttomasti.

Viime aikoina oma taiteellinen identiteettini taiteilijana ja ohjaajana on vahvistunut. Samaan aikaan taidetoiminnan ja muun toimijuuteni välinen raja on ollut häilyvä. Pihlajamäessä tiettyyn aikaan ja paikkaan sidoksissa ollut taidetoiminta on avannut minulle laajemmin näköaloja yhteisöllisyyden merkitykseen. Ehkäpä olen löytänyt myös Lähiöasemalta oman yhteisöllisen ”kotipesäni”. Teatteritoiminta on juurtunut Pihlajamäkeen, mutta ollut viime aikoina myös uhattuna. Samoin seinät joiden sisällä toiminta on tapahtunut.

Syksyllä 2013 kuulin, että Helsinki suunnittelee luopuvansa kymmenen asukastalon ylläpitämisestä ja siirtävänsä toimintaa järjestöille tai yrityksille. Keväällä 2014 olin käynnistämässä kansalaistoimintaa, joka tähtää asukastalojen säilyttämiseen. Tunnistan toimijuudessa taidekäsitysteni heijastuksia ja sosiokulttuurisen innostamisen näkökulman. Kansalaisvaikuttamisessa on hyödynnetty performatiivisia tapoja tuoda päättäjille esiin asukastalotoiminnan merkittävyys.

Kansalaistoimintaan on osallistunut ihmisiä, eri puolilta kaupunkia. Toimintaa varten on luotu foorumeita sekä arjessa, että sosiaalisessa mediassa. Vaikka olen ollut toiminnan käynnistäjänä, se on ollut luonteeltaan laaja-alaista ja moninäkökulmaista, ruohonjuuritasolta kumpuavaa. Tärkeäksi olen kokenut sen, että toiminta olisi mahdollisimman organisoitumatonta, spontaania ja moniäänistä.

Syksyllä 2014 kaupunki päättää lopullisesti sosiaali- ja terveysviraston asukastalojen kohtalosta. Keväällä 2014 kansalaistoiminnalla oli se vaikutus, että päättäjät saivat tietoonsa asukastalotoiminnan sisältöjä ja käyttäjien kokemia merkityksiä. Kaupungin luottamushenkilöt myös velvoittivat virkamiehiä tekemään selvityksen, jossa käyttäjien ääntä kuultaisiin lisää. Itse olen ollut kansalaisverkoston nimissä yhteydessä poliittisiin ryhmiin ja kaupungin virkamiehiin kaupunginjohtajistosta vuorovaikutussuunnittelijoihin. Lisäksi olen käyttänyt paljon aikaa sen tutkimiseen, miten päätöksen teko ylipäätään kotikaupungissani tapahtuu ja miten avointa se on.

Tuomas Karisto on alkanut auttaa asukastalojen kävijöitä asukastalojen puolustamisessa.

Asukastalojen kävijät järjestävät mielenilmaisua

– Jos päättäjät eivät tule tänne taloihin, niin menkäämme me päättäjien luo!

Taiteilija Tuomas Karisto pitää puheita Malmiin toimintakeskuksen keskiön tilaisuudessa, jossa suunnitellaan pop up -tapahtumaa Narinkkatorille ja mielenilmaisumarssia kaupungintalolle.

Nuori töölötaiteilija oppi tuntemaan asukastalojen toimintaa opiskeluaikanaan ja käy edelleen opettamassa taidetta Pihlajamäen lähioivussa.

Joulukuun 3. päivä Malmiin toimintakeskuksessa hänestä kuoriutui asukasaktiivi. Tuolloin asukkaat ja paikalla olleet poliitikot saivat kuulla, että alueryöryhmän tekemässä selvitysraportissa kaupungin sosiaalitoimen vetämät kymmenkunta asukastalo voi antaa kiinteistöviraston hallintaan ja itse toiminnan voi siirtää järjestötoiseksi.

Tieto kaupungin ylläpitämien asukastalojen luottamusehdotuksesta jysähti vasten asukkaiden kasvoja. Mistä leski saa tukea suuruun ja yksinäinen seuraa? Mitä tapahtuu kerhoille ja vertaisryhmille? Loppuuko ruokailu, tukityöllistäminen ja työharjoittelu?

Paikalla olleiden asukkaiden tyrmistys ja huoli kosketti taiteilijaa niin, että hän nousi seisomaan, pyysi puheenvuoroa ja ehdotti mielenilmaisua.

Mitä on pidetty jo kaksi ja nyt ideoidaan kolmatta. Ensimmäinen oli Senaattorilla 15. tammikuuta ja toinen Kallion virastotalolla 28. tammikuuta juuri ennen sosiaali- ja terveyslautakunnan kokousta. Jälkimmäisessä Karisto sai tavata joitakin lautakunnan jäseniä. Hän oli kohtaamisista hyvin

hänmentynyt.

–Huomasin, että päättäjät eivät tiedä mitään asiasta, josta he tekevät päätöksiä.

Päättäjien tietovaje on tarkeus katkaista maaliskuun 26. päivä Kampin Narinkkatorilla. Silloin on kolmituntinen pop up -tapahtuma, jossa asukastalot tehdään tutuksi niin päättäjille kuin kaikille ohikulkijoille.

Torista tulee yksi iso asukastalo eri toimintapisteineen.

–Huovuta, älä luovuta! Arvon mekin ansaitsemme!, asukkaat ideoivat tapahtumaan iskalauseita ja lauluja.

Torilta lähtee kulkue kohti kaupungintaloa, jossa koontuvalle valtuustolle luovutetaan taloja puoltava nimiadressi.

Karisto on yrittänyt selvittää, miten selvitystyöryhmän raportin käsittely etenee. Sosiaali- ja terveyslau-

takunta on kirjannut, että toiminnan säilyttämistä on selvitetävä ja asukastalojen työntekijöitä ja käyttäjiä on kuultava.

–On edelleen hyvin hämmästyttävää, miten lautakunnan tekemän kirjausten kanssa edetään. Ilmeisesti asia on siirtymässä kaupunginkanslian ja kiinteistöviraston valmisteluun. Kuka sitten ottaa kantaa sosiaalitoimen alueeseen kuuluvien asioiden. Sote-virasto ei ole tehnyt ainakaan mitään julkista ulostuloa, ihmettelee Karisto ja aikoo seurata asiaa tiiviisti.

–Sekavaa ja salamyhkäistä. Suuri pelko on, että kohta asia on jo kaupunginhallituksessa päätettävänä.

Pirjo Pihlajamaa

Kuvio 7. Lehtiartikkeli, Koillis- Helsingin Lähtieto, 12.3.2014

6 Yhteenveto yhteisöllisestä taidetoiminnasta ja sen mahdollisuuksista

Hyvin suunniteltuna ja toteutettuna taidetoiminta voi palvella pedagogisia ja sosiaalisia tavoitteita. Työmaastossani on ollut tärkeää osata käydä dialogia myös taidekentän ulkopuolella toimivien henkilöiden kanssa ja kuunnella heidän ajatuksiaan, toiveitaan ja tarpeitaan. Taide voi vastata niihin, mutta toisaalta taide ei ole vastaus kaikkeen.

Työskentelyni taiteilijana on ollut luonteeltaan vahvasti vuorovaikutuksellista ja tutkivaa. Teatterintekijänä haluan uskoa ajatukseen, että taiteen keinoin voi muuttaa maailmaa, ainakin herättäen ajatuksia ja kysymyksiä.

Varsinaista vastausta siihen, mihin kaikkeen taide voi vaikuttaa ja miten taidetoiminnalla voidaan vaikuttaa, en ole saanut. Käsitykseni kuitenkin on, että taide voi taipua moneen. Yhteisölliset taideprosessit ovat mahdollistaneet ennen kaikkea moninäkökulmaisen keskustelun ihmisten välillä. Taiteen keinoin on voitu myös tehdä löydettyjä merkityksiä näkyväksi ja valjastaa taiteen muutosvoima ihmisten elinympäristöön vaikuttamiseen. Syvimmät taiteen tarjoamat kokemukset ovat luonteeltaan subjektiivisia. Niitä tiedetään olevan, mutta niille ei ole olemassa yksiselitteisiä mittareita.

Huomaan oman intuitioni ohjaamana olleeni jäljillä, siinä mitä taidekentällä laajemmin on tapahtunut tai on tapahtumassa. Sellaiset suuret instituutiot kuten Kansallisteatteri ja Kaupunginteatteri ovat raotelleet samojen asuinalueiden ovia kuin minä pienimuotoisemmin. Tämä ei ole pelkkää sattumaa, vaan kertoo myös siitä, että taidekentällä pohditaan paljon sitä, miten taide voisi löytää uusia muotoja ja tavoittaa uusia yleisöjä ja yhteisöjä. Olen istunut seminaarissa jossa on keskusteltu kulttuurisesta nuorisotyöstä ja otettu taide esiin muutosvoimana ihmisessä. Samoin olen seurannut sivusta taideprosesseja joissa taiteen keinoin on rakennettu siltoja erikäisten ja eritaustaisten ihmisten kohtaamiseen.

Taiteesta on tullut minulle maasto, jossa liikun erilaisia tilauksia, tarpeita ja toiveita kuunnellen. Ammattiin kasvuaani on ohjannut uteliaisuus ja kiinnostus kohdata muita ihmisiä ja tutkia arjen ilmiöitä. Teatteri-ilmaisun eri työtavat ovat löytyneet matkan varrella. Pohjimmiltani koen olevani luova duunari, jonka sisällä asuu vahva taiteellinen identiteetti.

Työkenttäni teatteri-ilmaisun ohjaajana olen löytänyt teatteriin perinteisesti liitetyn mustan laatikon ulkopuolelta. Mielestäni todellisuus ja sieltä löytyvät tarinat ja merkitykset ovat monesti fiktiota kiinnostavimpia. Ilman teatterikäsitysten viimeaikaista murrosta minun voisi olla vaikea toteuttaa ammatillisesti teatteri-ilmaisun ohjaajuutta.

Minulle oleellista teatterin tekemisessä on sidos tähän päivään ja ihmisiin jotka elävät arjessa. Teatteri ja taide ovat tapoja tehdä näkyväksi olemassaoloa juuri nyt. Taidetoiminnan avulla voidaan tutkia, jäsentää, perata, ihmetellä ja sanoittaa elämää.

Käsite taidetoiminta ei lokeroi pelkästään omaa tekijyyttäni vaan on enemmänkin osa minuuttani. Jäsennän taiteen kautta henkilökohtaisella tasolla maailmaa ja käytän sitä työvälineenä ryhmien ohjaajana. Sosiokulttuurinen innostaminen on yksi ammatillinen näkökulma, jonka kautta näen voivani myös jatkossa hakeutua erilaisiin yhteyksiin toimijaksi, innostajan positiossa. Tällöin teatteri on yksi mahdollinen lähestymistapa, mutta saattaa olla, että löydän teatterin rinnalle jatkossa myös lisää muita toiminnallisia menetelmiä tai syvennän jatkossa tietämystäni ihmisten vuorovaikutuksen ja sosiaalisen kanssakäymisen ilmiöihin.

Vaikka opiskeluaikani olen ollut joskus ajatuksissani Puotilassa tai Pukinmäessä – samaan aikaan kun matkaan Pihlajamäkeen, lopulta varsinaisessa perustehtävässäni ohjaustyössä antavinta ja samalla palkitsevinta on mielestäni ollut kohtaamisen hetki ryhmän kanssa. Teatterin osallistavissa työtavoissa ryhmän sisäinen historia, sanaton ja sanallinen kommunikaatio on vahvasti läsnä. Ohjaajan tehtävä on aistia tätä ilmapiiriä ja mukauttaa tarpeen mukaan omaa persoonaansa eri työtapoihin ja tekemisen muotoihin sopiviksi. Teatteri on vahvasti sosiaalinen ja vuorovaikutukseen sidoksissa oleva taideilmaisun muoto. Siksi se on foorumina myös herkkä ja hauras.

Lähteet

- Anttila, E. 2010. Minäkö tutkija? - johdanto laadulliseen/ postpositiiviseen tutkimukseen, Teatterikorkeakoulu, [avoimet oppimateriaalit]. <http://www.xip.fi/tutkija/index.htm> / 1.9.2014
- Burr, V, 2003. Social constructionism. Routledge
- Carlson, M. 2006. Esitys ja performanssi – kriittinen johdatus. Helsingin yliopiston Taiteiden tutkimuksen laitos. Helsinki: LIKE-kustannus
- Hautamäki, A. 2005. Yhteisöllisuuden paluu (toim. Hautamäki ym.), Gaudeamus
- Hotinen, J-P, 2002, Tekstuaalista häirintää, kirjoituksia teatterista ja esitystaiteesta, Helsinki: LIKE-kustannus
- Hämäläinen, J & Kurki, L. 1996, Sosiaalipedagogiikka, WSOY, Oppimateriaalit
- Kemppinen, P. 2000. Tarinoiden maailmat, Kannustusvalmennus P&K Oy
- Koskenniemi, P. 2007. Osallistava teatteri – devising ja muita merkillisyyksiä, Opintokeskus Kansalaisfoorumi
- Kurki, L. 2000, Sosiokulttuurinen innostaminen, Osuuskunta Vastapaino
- Kuusela, P & Saastamoinen, M. 2000. Ruumis, minä ja yhteisö- sosiaalisen konstruktionismin näkökulma. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus
- Perec, G. 2002. Tiloja, Avaruuksia Loki-Kirjat
- Rajanti, T. 1999, Kaupunki on ihmisen koti: elämän kaupunkimuodon tarkastelua, Tutkijaliitto, Helsinki
- Ronkainen, S. 1999. Ajan ja paikan merkitsemät – subjektiveetti, tieto ja toimijuus, Gaudeamus
- Sorjanen, J. 2014. Pahoinvointia kulttuurista. Yle Lahti / 19.2.2014
http://yle.fi/uutiset/kolumni_pahoinvointia_kulttuurista/7096479 /24.9.2014
- Tuomikoski, P. 1987. Taide ja ihminen. Hanki ja jää kustannus
- Wilson, G.D. 2003, Esittävän taiteen psykologia, UNIPress Ab

Ote projektisuunnitelmastani 26.9.2011

PoikkiHelsinki -ja taide!

Pukinmäki, Pihlajanmäki, Pasila, Pikku-Huopalahti, Pitäjänmäki, Puotila

Ideoimani projekti pitää sisällään ajatuksen, että kulttuurin ja taiteen tehtävä on jalkautua ja törmäyttää itsensä ihmisten pariin. Taiteen tekijöinä voivat toimia ketkä tahansa. Taiteen avulla voidaan käsitellä ja nostaa esiin yhteisön näkökulmia ja käydä niistä dialogia. Uskon, että taiteen keinoin voi myös vaikuttaa." Ihmisen suhde omaan elinympäristöön on mielestäni kiinnostava teema ja tutustuttuani kaupunkitaiteen ja osallistavan teatterin muotoihin, näen että haluan soveltaa ja tutkia näitä menetelmiä lisää. Itseni näen tulevana teatteri-ilmaisun ohjaajana, joka toimii teatterin, mutta myös muiden taidelähtöisten menetelmien levittäjänä ja mahdollistajana.

Olen aloittanut tämän projektin taustatyön syksyllä. Itsetarkoitus ei ole ollut luoda ja käynnistää uutta, vaan enemmänkin linkittyä jo olemassa olevaan. Olenkin löytänyt ja tutustunut vastaavankaltaisia ajatuksia sisällään pitäviin hankkeisiin, muun muassa Metropolia Ammattikorkeakoulun Kansalaisnavigointia ja Urbaani luovuus- projekteihin sekä Tutkivan teatterityön Keskuksen Ylös-hankkeeseen. Syksyllä törmäsin myös Helsingin Kulttuurikeskuksen koordinoiman Kulttuuriraide- hankkeeseen, jonka lähtökohdat ja toimintamuoto ovat lähellä omia hahmotelmiani. Olen ottanut näistä kaikista vaikutteita projektisuunnitelmaani ja aion tulevaisuudessa perehtyä jo olemassa olevaan kokemukseen kulttuurisesta aluetyöstä vielä syvemmin.

Omassa suunnitelmassa en lähde liikkeelle "tyhjästä", vaan ajatuksesta, että tartun siihen mikä on jo olemassa. Monilla asuinalueilla Helsingissä on aktiivinen asukasyhteisö sekä myös taiteen alan toimijoita. Tarkoitukseni on verkostoitua aluksi näiden ihmisten ja toimijoiden kanssa ja ideoida yhdessä eteenpäin miten alueellisia voimavaroja voisi hyödyntää niin taiteen tekemisen - kuin ihmisten osallistamiseen. Projektilla ei ole selkeää päätepistettä, vaan tavoite omalla kohdallani on prosessi, joka käynnistyy opiskelujeni aikana, mutta jalostuu ja kehittyy kokonaisuudeksi, kaikkien tekijöiden ja toimijoiden yhteiseksi prosessiksi. Tässä suunnitelmassa käsittelen projektia tapahtumien ja tekojen sarjana, joka ajoittuu omalle opiskeluajalleni.

Ote aloitteestani Pasila- seuralle 5.1.2012

Olen aikuisopiskelija Metropolia Ammattikorkeakoulun, Esittävän taiteen koulutusohjelmasta. Vuonna 2011 olen ollut mukana Itä Pasila iskuun- hankkeessa, joka tähtää vuoden 2012 aikana olemassa olevan ympäristön parannusehdotuksiin, hyödyntäen toiminnassa dialogia alueen asukkaiden kanssa.

Työpajoissa syksyllä kartoitimme alueen asukkaiden kokemuksia ja havaintoja alueelta löytyvistä paikoista, joissa olisi potentiaalia asukkaiden esiin nostamalle kulttuurille ja muulle toiminnalle. Työpajassa esiin nousi muutamat käyttämättä jääneet, teatteritoimintaa varten aiemmin käytössä olleet tilat. Työpajan jälkeen olen selvittänyt alueella ilmeisesti 1960- 70 luvulle saakka toimineen Vallilan ulkoilmanäyttämön historiaa. Teatterimuseo Helsingissä tarjoaa tietopalvelua ja paikan henkilökunta oli innostunut tietotaidollaan tukemaan ajatusta, jota aloitteeni koskee.

Aloite

Ehdotan Pasila-seuralle, että kevään 2012 aikana kunnostettaisiin talkootyönä vanha ulkoilmateatteri palvelemaan uutta teatteritoimintaa kesällä 2012., ja toivon mukaan sen jälkeenkin. Kesäteatterin ohjelmistona voisi olla monipuolisesti erilaisia esityksiä - ja toteuttajatahoja, jotka hakisivat produktoidensa taiteelliset tuotantokulut ensisijaisesti itsenäisesti . Pasila- seura voisi olla mukana muiden mahdollisten yhteistyökumppaneiden kanssa hakemassa toiminnalle yleistä tukea, jolla saadaan tila esityskuntoon ja katetaan esityksen ympärille kehittyvä oheistoiminta ja markkinointi. Hakemuksessa painotettaisiin alueen teatteritoimintaan liittyviä historiallisia näkökulmia sekä tämän päivän tarvetta harraste- ja tapahtumatoiminnalle, jossa alueen asukkaat, Pasila- Seuralaiset ovat asiantuntijoita, ja heitä olisi tärkeä kuulla.

Apurahaa voisi selvitykseni mukaan hakea esimerkiksi Helsingin kulttuurikeskuksen lähikulttuuriavustuksen muodossa. Kesäteatterin esitykset voisivat sijoittua esimerkiksi perinteisen Pasila-viikon yhteyteen, ja olla ainakin pääpiirteissään ihmisille avoimia ja maksuttomia. Mikäli Pasila- Seurassa herää kiinnostus hankkeeseen, ehdotan, että kokoaisimme työryhmän tukemaan hankkeen etenemistä mahdollisimman pikaisesti.